Reino Sepp.
Hög[illegible]grad 31.
7 46

EESTI PÄEVALEHT
ESTNISKA DAGBLADET
LAUPÄEVAL, 4. dets. 1976 Nr. 91 (4181)

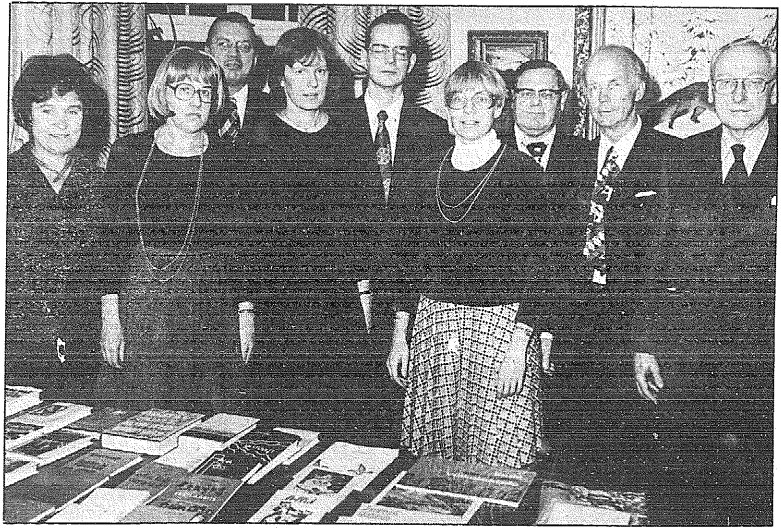

Esinejaid Stockholmi Eesti Majas peetud kirjandusõhtul. Vasakult Senta Möök-Hallberg, Ilona Laaman, Harri Kiisk, Helga Nõu, Enn Nõu, Epp Lohk-Sundström, Kalju Lepik, Arvo Mägi ja Leonid Laid. (Foto Lepper).

Pen-klubi kaitseb kaitsetuid

Rahvusvaheline PEN-klubi on asutatud 1922 Inglismaal. Sinna kuulub praegu umbes 8000 liiget 60 riigist. PEN pole mingi ametiühing vaid on humanistlik internatsionaal. See tahab öelda maailmale, et pole olemas suuri ja väikesi kultuure, vaid ainult võrdseid. PEN-klubi on korduvalt võtnud üles minoriteetide õiguse, avaldada end oma keeles, olgu keeleks siis eesti, kataloonia või jidisch.

PEN-i üks tähtsaid ja raskeid ülesandeid on hoida alal tolerantset ja avatuse õhkkonda. Klubi on aastate jooksul, tihti korduvalt, telegrammide, protestikirjutuste ja kõneluste abil protesteerinud kirjanike vangistamise ja muud laadi halva kohtlemise vastu. On raske tõmmata piiri kirjanike, ajakirjanike ja teadlaste vahel. Iga vangistatud kirjaniku peale tuleb tavaliselt kümme vangistatud ajakirjanikku.

Kirjanikke kiusatakse praegu taga umbes kolmekümnes riigis, tavaliselt kasutatakse kolme meetodit:

Kirjanikke vangistatakse. Ainult möödunud aasta jooksul vangistati mitusada kirjanikku. Paljusid hoitakse vangis ilma kohtuotsuseta, paljud on koonduslaagrites või vaimuhaiglatesvanglates.

Teiseks võidakse kirjanikult võtta võimalus kutsealaliseks tegevuseks. Kirjanikud sunnitakse füüsilisele tööle või aseta-

Järg lk. 7

Betti Alveri juubeli puhul kirjandusõhtu

Traditsioonilise raamatukuu kirjandusõhtu toimus sel aastal Stockholmis kuu lõpul, 26. novembril, Eesti Majas. Kirjandusõhtu korraldas Eesti Kultuuri Koondis ja sellega pühitseti ühtlasi Kodu-Eestis elava kirjaniku Betti Alveri seitsmekümmendat sünnipäeva — ta on sündinud 23. novembril 1906. aastal.

Kirjandusteadlased Arvo Mägi ja Helmi Eller olid tänuväärselt varem ajakirjanduse veergudel lähemalt vaadelnud poetessi elu- ja loominguteed ning esile tõstnud väärtusi, millega Betti Alveri looming on rikastanud eesti kirjavara. Publiku huvi oli suur — kirjandusõhtu läks täismajale. Vastuvõtt oli südamlikult soe ja kiiduavaldused elavad.

Kirjandusõhtu avasõnad lausus luuletaja Kalju lepik, napisõnaliselt aga mõttetiinelt nagu ikka. Oma sõnavõtu lähtekohaks oli ta võtnud sünnipäevalapse Betti Alveri elu- ja loomingukaaslase, varalahkunud luuletaja Heiti Talviku värsiread, mis prohvetlikult ennustavad, et eesti kirjasõna elab ja püsib edasi nii okupatsiooni vägivalla tingimustes kui ka pagulusolude raskustes.

Arvo Mägi oma ulatuslikus ülevaates kasutas Betti Alveri loomingut hinnates üldjoontes umbes samu mõttekäike, mis iseloomustavad ta artikleid Betti Alverist ajakirjanduses. Ta loomingulaadi illustreerimiseks tsiteeris ta luuletaja värsse in extenso. Kuulsime muuseas, et on Heiti Talviku teene, et Betti Alver pärast tähelepanu äratanud debüteerimist proosakirjanikuna siirdus luuleparnassile — Heiti Talvik meelitas ta sinna.

See oli suurim ja õnnestunum meelitus eesti kirjandusajaloos, väitis Arvo Mägi. Betti Alveri tõusmine kolmekümnendatel aastatel särava tähena eesti luuletaevasse oli üllatuseks. Nagu oli üllatuseks omaaegses ühiskonnas Kristjan Jaak Petersoni, Lydia Koidula, Gustav Suitsu, Marie Underi ja Henrik Visnapuu tõusmine eesti luuletaevasse. Ettevaatuse mõttes ei maininud Arvo Mägi üllatusi eesti luuleparnassil pärast Betti Alverit...

Järg lk. 7

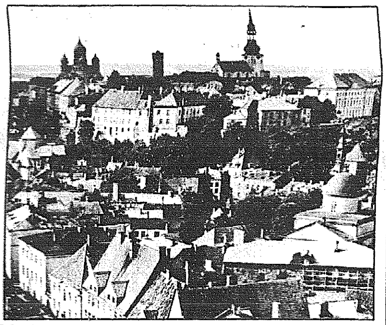

Kahe kultuuri sümbolid, gootikas Toomkirik ja ortodoksia sibulkuplitega katedraal.

Shveitsi leht:

Resignatsioon Balti riikides

Shveitsi kuulsas ajalehes Neue Zürcher Zeitung annab 10. novembril Tallinna ja Riiga külastanud kirjasaatja kolme Balti riigi ajaloost ülevaate, mis on eeskujulikult täpne. Kirjasaatja nimetab pealkirjas baltikumi elanikke "etturiteks suurvõimude malelaual". Ta alustab oma artikli meeleolulise Tallinna Toomkiriku ja ortodokskatedraali võrdlusega ning lõpetab meeleolude peilimisega tänapäeva Baltikumis.

Katedral, bütsantsilik jumalakoda oma säravate roheliste sibulakuplitega ja kuldsete ristidega on eksootiline ehitusmälestus, mis kipub oma ümbrust purustama. See on võõrkeha teravakelbalises, läbini euroopalikus Eesti pealinnas.

Eesti on surutud kahe suurvõimu huvisfääride vahele ja seda on valitsenud sajandite vältel võõrad isandad. Balti rahvaste traagilist ajalugu tuleb alatasa meenutada. Muidu jääb see unarusse ja mingisuguseks kõrvaliseks näitelavas dramaatilistes võitlustes Euroopa ümber. Teiseltpool võltsivad nõukogudelikud esitused järjekindlalt seda ajalugu. Avalikult ei räägita kuskil sellest koledast ebaõiglusest, mis Hitler ja Stalin oma sõpruspaktiga tegid.

Eesti kompartei sekretär Käbin nimetab iseseisvuseaega

Järg lk. 7

Autosurma ohver

TORONTO (EPL) — Toronto ja Jõekääru vahelisel maanteel sai autoõnnetusel surma tsiviilinsener Hardo Vasila.

Lumelörtsis kaotas juht kontrolli auto üle ja sõitis teelt kõrvale.

Vasila omas maja Jõekäärul, kus ta oma perekonnaga elas.

Kadunu, kes Kanadasse koos perekonnaga saabus kümmekond aastat tagasi Lõuna-Aafrikast, on elanud ka Rootsis, kus ta abiellus tuntud Göteborgi-arsti dr. Korneli tütre Koiduga, millisest abielust neil on neli last.

Peale abikaasa ja laste jäid leinama ka vanemad.

Hardo Vasila

Platoni ordenid

Eesti ortodokskiriku kõrge vaimuliku Platoni-ordeni- nimetatud esimese eestlasest ortodokspiiskopi järele, kus suri märtsisurma Tartu krediitkassa keldris 1919 toimunud bolshevike veresaunas — annetas Eesti ap. õigeusu kiriku sinod teenete eest kirikule preester Mihail Ervarti-

Järg lk. 7

Kirikuõpetajaid Eestis

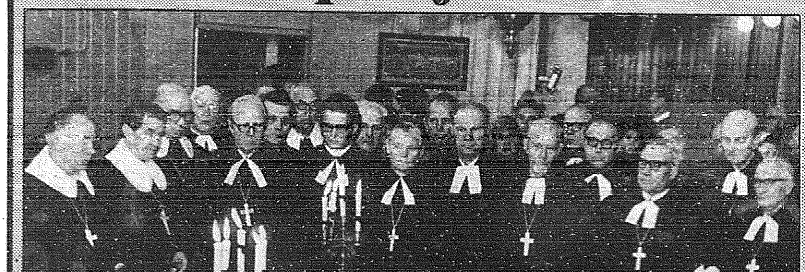

Rootsi peapiiskopi Eesti külastuse puhul käsitles; rootsi ajakirjandus mh. kirikuprobleeme ateistliku režiimi restriktsioonide Eestis, kus selle tõttu on toimunud liikmeskonna tuntav vähenemine ja nii usklike kui vaimulike vananemine. Antud oludes on pealekasv mõlemal poolel kasin. Käesoleval pildil hiljutiselt praost August Arumäe matuseil Pärnus (Arumäe oli Eliisabeti koguduse õpetajaks 1925—1941), on näha üks osa kirstu ümbritsenud 26-st vaimulikust ja need on kõik vanad mehed, välja arvatud üks noor õpetaja. Pildil vasakul on kolm kodumaa kirikuvalitsuse liiget, nendest vasakult teine peapiiskop Alfred Tooming.

Toetagem eesti [illegible]!

EPL Laupäeval, 4. dets.

Küsimärgid

Valimisvõitlus jättis mitmeid küsimärke Jimmy Carteri tulevase poliitika suhtes, kes varsti asub maailma suurima demokraatia tüürile. Kuigi valitud president kiiresti ära kasutas president Fordi jämeda teadmatuse Ida-Euroopa suhetest Kremliga, ei ole siiski keegi suutnud mitmetest vastuokslikest väljendustest välja lugeda uue presidendi idapoliitika põhisuundi.

Manchester Guardian, tuntud briti ajaleht küsis ühes kommentaaris äsja otseselt, kas Carteril ongi mingit Ida-Euroopa poliitikat? Sellepärast on õige, kui Balti koostööorgan USA-s otseselt taotleb valitud presidendiga isiklikku kokkusaamist, et vastust saada samale küsimusele, mille inglise ajaleht esitas.

Senini on rahustavad informatsioonid peamiselt tulnud demokraatide valimisaparatuurilt ja keskkomiteelt. Kuid kaks iseasja on valimiskampaania ja valitsemine. Valitsemisel nimelt algab vastutus ja see on USA riigijuhil eriti suur. Kas näiteks saab tõsiselt võtta Carteri-staabi lubadust balti küsimuse aktualiseerimisest enne kui uus president on valinud omale välisministri ja kuulnud ära välisministeeriumi ekspertide arvamised, kes teadupärast senini kogu hingega on püüdnud takistada kõiki samme, mis võiksid irriteerida Kremlit.

Nii intensiivselt, et praegune president Ford on sunnitud olnud mitmel puhul koguni taganema oma kohtamisel antud suusõnalistest lubadustest.

Karta on, et president Carter võiks sattuda samasse olukorda kui Ford, kui ta samuti end laseb välispoliitilistes probleemides juhtida State Departementist, kus eksperdid jäävad Kissingeri lahkumisel suurelt osalt oma kohtadele. Eksperdid, kes on ajanud juba pikemat aega pingelõdvendust ja venelaste pikikarva silitamise poliitikat. Kurikuulus Sonnenfeldti-doktriin kuulus just ekspertide-nõuandjate produktide hulka ja kuigi välisminister selle olemasolu hiljem eitas, on tegelik poliitika kaldunud kinnitama tema nõuandja Londonis tehtud väljendusi.

Sonnenfeldt kui Kissingeri isikuga seotud sõber ja nõunik arvatavasti kaob areenilt, kuid nagu ikka valitsuse vahetustel, kaovad ainult tipud ja põhiadministratsiooni, rezhiimi juurte, mõju jääb alles. Need juured on kuuldavasti veendunud, et kõik N. Liidule mittemeeldivad küsimused on "sõjaohtlikud", mispärast neid tuleb vältida.

Eriti olukorras, kus jõutasakaal enam ei ole nii selge kui varem. Wall Street Journal mh. kuuleb välisministeeriumist, et seal on ennustatud ainult pahandusi USA-le, kui Carter peaks tõesti aktualiseerima Balti küsimuse.

Välisministeeriumi ettevaatlikkust on valgustanud ka teatavaks saanud Kissingeri keeld kongressi Helsingi-kokkuleppe täitmist uuriva komisjoni liikumisele Lääne-Euroopa riikidest ida poole (kuigi juba kavatsus sinna informatsiooni küsima minna kriipsutab alla poliitilist naiivsust — kommunistlikud riigid tõlgendavad kokkuleppeid omal viisil ja arusaadavalt eitavad nad kokkuleppe rikkumisi, kodanikega aga otsekontakti on võimatu saavutada).

Poliitilisele juhtimisele asumine nõuab tohutut hulka poliitilist informatsiooni. Jimmy Carter, kel küll peale tema maapähkli-rantshi-probleemide on tulnud senaatorina Washingtonis süveneda riigimuredesse, tuleb hiiglavastutusele vastu minnes uut ja täielikumat informatsiooni koguda, sest see määrab ka tema staabi isikulise koosseisu valiku.

Et president üksikprobleemides alati ei suuda kursis olla, seda näitas ehk selgeimini Fordi naiivne idapoliitika kujutlus TV-duellis Carteriga. Tema välispoliitika oli täielikult Kissingeri kätte usaldatud. Muidugi oleks ideaalne olukord, kus ka president ise aktiivselt on vormimas välispoliitikat, sest lõppude lõpuks on tema käes esmane vastutus.

Tuleb meenutada Harry Trumanit, kes ootamatult "sisse hüpanud" presidendiametisse Roosevelti surma järele, suutis varsti teha kogu maailma saatust puudutavaid otsuseid, kuigi ta esimestel päevadel Potsdamis pidi allkirja andma eelkäija eksitustele. Harry Truman on üks neid presidente, keda valimiskampaanias Carter oma eeskujude hulgas nimetas.

Carteri ametisse astumisel alles selgub, kas praegune kahepaiksus USA-poliitikas ikestatud rahvaste ja kommunistlike maade küsimuses jätkub või mitte. Kas uus president ka pärast Kissingeri-Sonnenfeldti jätkab nende poliitikat või mitte. Palju oleneb sellest, millised on tema sammud riigi julgeoleku kindlustamisel. Julget poliitikat kommunistliku ikestusmaailmaga saab teatavasti ajada vaid siis, kui seda ei pruugi otseselt karta.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 236:—
Termin (4 kuud) ... kr. 85:—
Kuu .... kr. 23:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1976

Ruhnus on surnud 28. oktoobril Nikolai Leas, sünd. märtsis 1907.

Inglismaal suri 7. nov. Sulo Rootalu, sünd. 11. okt. 1924 Tartus.

New Yorgis suri 22. nov. Nikolai Juuro, sünd. 17. märtsil 1904 Eestis.

Rajurite talipäevad

Rajurid mullustel talipäevadel Metsakodus. Kahjuks jäi lumi tulemata. (Foto Mihkla).

Rajurid, skautliku noorteliikumise "üleaegsed", s.o. vanemgaidi-skaudi ikka jõunud noored, on viimasel ajal avaldanud energilist tegevust. Ja nüüd on aeg traditsioonilisteks rajurite talipäevadeks Metsakodus, mis toimuvad 27. detsembrist 2. jaanuarini uueaasta vastuvõtmisega koos. Päevade kavas on talisport, kaminaõhtud, mitmesugused võistlused, lauluõhtud, saunapäevad, matkad jne.

Talilaagri juhiks on Heinar Valk, komandant Eeri Paldrok, juhtkonda kuuluvad veel Georg Metsalo, Liisi Raud ja Peeter Mihkla.

Osavõtust huvitatuil registreeruda kuni 9. detsembrini Heinar Valkile, c/o Laigar, Hörningsnäsvägen 9, 141 45 Huddinge, kellele rahakaardiga saata ühtlasi osavõtumaks 130:-. Kõik noored on teretulnud.

Rajurid korraldavad ka noorte fotovõistluse teemal "Parim talvepilt". Piltide esitamise (piiramatu arv) tähtpäevaks on 15. aprill ja need tulevad saata Peeter Mihklale, Kolbäcksgränd 17, 121 61 Johanneshov.

Piltidele märkida igale eraldi märgusõna (pildid võivad olla mustvalged või värvilised) samuti diapositiivid). Piltidele märgusõnadega lisada kinnine ümbrik fotograafi nime ja aadressiga.

Piltidest korraldatakse näitus Nõupäevadel Metsakodus tuleval aastal, kusjuures avaldatakse ka võitjad.

● Vastukarva

AJAKIRJANIKUD olid Bukarestis, et jälgida, kuidas Leonid Brezhnev käis sotsialistlikke sidemeid tugevamaks tegemas. Lääne ajakirjanikud nurisesid mugavuste puudumise ja hotellide üle — aga kolleegid Moskvast olid vaimustatud ja rõõmsad nagu lapsed.

— See on ju Euroopa! hüüdis kolleeg Moskvast, võttis 44 dollarilise hotellitoa ja istus televiisori ette, et vaadata läänepoolseid filme ja thrillereid, mis seal jooksevad 24 tundi päevas. — Kultuurne!

Kolleegid Moskvast tulid ka selleks Bukaresti, et näha Leonid Brezhnevi, sest Moskvas teda nii tihti ei näidata. Nad nägid oma juhti ka esimest korda kuuldeaparaadiga kõrva taga — mis oli lääne kolleegidele muidugi kohe telefonisse loetud sensatsioon.

RAHVAHULGAD külmetasid tänaval, kui Leonid külastas suurt spordihalli, nad said prii päeva töölt, aga mitte tasu, nagu lääne ajakirjanikud välja nuhkisid. Belgradis ei kohanud Leonid niisuguseid rahvamasse, nende väljasaatmine polevat Jugoslaavias kombeks. Ja kurjad keeled teadsid kõnelda, Rumeenia Ceaucescu ei olevat sellepärast veel Belgradis käinud, et Tito olevat lubanud talle liiga vähe rahvast tänavaid palistama.

Kõneldi, jutt jäänud viiekümne tuhande pealt katki (Ceaucescu nõudnud 300 000, aga Tito pakkunud ainult 250 000). Jäid suured juhid kokku saamata ja liigud joomata.

Nii nagu vanasti laadal vahel hobuseostmise kaup katki läks, mõnikord poole rubla pealt.

AJAKIRJANIK Günther Wallraff Lääne-Saksamaalt esines TV-s — ta on saanud kuulsaks sellega, et käis niiöelda valehabemega tööstustes ja mujal saladusi välja nuhkimas.

Wallraff andis intervjuus kõvasti pihta kodanlikule ajakirjandusele (näide: Svenska Dagbladet), kes maskeerib oma kapitalistlikku ilmavaadet sellega, et annab lugejaile fakte ja objektiivseid uudiseid. Õige ajakirjanik esineb rahva huvides, olgu faktidega kuidas on.

Maha vanaaegne pressieetika! Kes uudiseid ja fakte töölisklassi huvides ei tõlgitse, pidagu suu ja sulg!

See tuletab meelde N. Liidu põhiseadust, mis on (Pravda järgi) maailma kõige vabam. Kõik on lubatud — kui see toimub ainult töölisklassi huvides. Ja töölisklassi huvide eest valvab Teatud Ametiasutus. Kuidas see kõik toimib, seda me teame.

AJAKIRJANIKEGA, sedapuhku daamidega, oli hädas ka tuntud rootsi näitleja. Teda oli ühe naiskolleegiga paari pandud s.t. kokku elama, päris soliidse nimega naisteajakirjas. Näitleja protesteeris ja nõudis oma eraelu rahule jätmist. Või kui kirjutatakse, siis ärgu valetagu vähemalt!

Mille peale naisteajakirja naissoost toimetaja hingehädas hüüatas:

— Aga sa ei räägi ju kunagi midagi oma eraelust!

Vaene näitleja tõmbas kuuru selga ja tundis enda tõesti süüdi olevat. Räägitakse ju, et ajakirjade lugejaskond väheneb. Ja kui tuntud näitlejad oma eraelu paljastamisega seda ei katsu pidurdada, siis on ju väljavaated halvad.

SOTSIALISTID (kõikide maade omad — igal juhul Euroopast) olid koos ja pidasid nõu, muuhulgas ka selle üle, mida teha kommunistidega. Aga nõu, millega kõik nõus oleksid, ei leitud. Räägiti eurokommunismist, mis pidi pikapeale olema sama pai kui eurosotsialism, mis viimasel ajal siin-seal valimistel kipub kaotama.

Tekib küsimus, mis on siis eurokommunismi ja eurosotsialismi vaje. Muidugi see — muuhulgas — et esimesi tunneme ainult sõnade, teisi aga ka tegude kaudu. Ja kui eurosotsialistid ei tea, mismoodi vasakut piirijoont pidada, siis võib juhtuda, et probleem tulevikus saab vastupidise ilme: Mida teevad eurokommunistid eurosotsialismiga?

Küllap nemad teavad ja on ühel nõul. Ja kui nõust puudus tuleb, siis küsivad Moskvast. Ja seal teatakse. Kuskil pole rohkem sotsiaaldemokraate hukka saanud kui N. Liidus ja tema kolooniates.

SOOME AJALOOST on tehtud film — N. Liidus. Filmi peategelane on Lenin, kes andis Soomele iseseisvuse. Ta vaidleb filmis teise peategelasega, kelle nimi on Pjatakov ja kelle Stalin koostöö tõttu Trotskiga aastal 1937 välja puhastas (s.t. mõrvas). Pjatakov küsib, miks Soomele iseseisvus anda. tulevad eestlased ja valgevenelased ja tahavad ka iseseisvust. Mis neile vastata?

Lenin vastab, et soomlased on alati olnud iseseisvad ja maal pole olnud sotsialistlikku vabariiki — nagu Eestis, Lätis, Valge-Venemaal või Ukrainas. Lenin rõhutab ka, et osale riikidest sobib olla iseseisev, osale mitte.

Eestlastele ilmselt ei sobinud. Seda arvas ka Viktor Kingissepp. Soomlastel oli ju ka Otto Ville Kuusinen, aga sellest hoolimata olid nad iseseisvust väärt — Lenini järgi. S.t. tänapäevaste nõukogude filmitegijate ja nende seljataga seisvate parteilaste järgi. Filmi nimi on ju "Usaldus".

Soome ajalooga (mitte filmis, vaid reaalsuses) on tegelenud veel teine tuntud N. Liidu juht, kes on öelnud (jällegi ajaloos, mitte filmis):

— Nõukogude valitsus andis vabaduse vastu oma tahtmist mitte soome rahvale, vaid soome kodanlastele.

Nii said soome kodanlased nõukogude venelaste käest vabaduse.

Sec N. Liidu juht, nagu öeldud, puudub selles usaldusefilmis. Aga rootsi korrespondent Moskvas, kes on käinud filmi vaatamas, leiab, et tema vurrud ja gruusialikud näojooned kummitavad kuskil tagaplaanil. Mis täna on usaldus, sellest võib homme saada umbusaldus.

KES OSTAB maad Luleås? Küsimus on veel kord üles tõusnud. Pärast seda, kui üleval põhjas arreteeriti spioon. Aga ka muidu — tõe nimel.

Luleå kommuuni esindaja Sven Köhler oli väga põlglik kõige selle lärmi üle, mis seoses autofirma Matreco maaostuga Luleå kandis tekkis. Ta käratas koguni rootsi kindralitele, et pidagu suu. Ja kui tema käest küsiti, mis asi too Matreco on, vastas ta sõnasõnalt:

— Matreco on rootsi firma.

Ajakirjanik ei jäänud rahule, vaid uuris asja põhjalikult. Ja sai vastuse, mille tõepärasuses ei saa kuidagi kahelda, sest see on vastavas registris kontrollitav:

— Matreco aktsiad (sada protsenti) kuuluvad N. Liidu valitsusele!

Mida oleks Günther Wallraff selle kohta öelnud? Kas N. Liidu valitsuse maaost Rootsi territooriumil, üsna ligidal Rootsi põhjapoolsetele kaitsevööndit ele, on töölisklassi (kelle töölisklassi?) vaatekohalt positiivne või negatiivne nähtus?

Rootsi vanasõna ütleb: — Kurat teab — aga kurat ei ütle.

TIMMUKURU

USA ja Kremli suhted halvenemas

Teatavasti tühistas välisministeerium N. Vene UNO saatkonna nõuniku nime all New Yorki saadetud Svjatoslav Stepanovi viisa. Nimetatud nõunik sel momendil USA-s ei viibinud. Välisministeeriumist teatatu põhjal tegeles Stepanov spionaazhiga.

Tavaliselt reageerib Kreml tema spioonide avastamise korral mõne USA saatkonna ametniku viisa tühistamisega. Nii sündis ka seekord. Kreml ei pikendanud enam USA Moskva saatkonnanõuniku Marshall Brementi viisat, ajal, mil ta viibis väljaspool Venemaad. USA protestid ei aidanud.

Brement oli hästi kursis N. Vene diktatuurimaaga, kõneles vabalt vene ja hiina keeli ja täitis saadiku äraolekul tähtsuselt 2. kohta USA Moskva saatkonnas. Ta on pikemat aega pärast ülikooli lõpetamist töötanud Taivanis, Hongkongis, Singapuris, Dzhakartas ja Saigoonis.

Diplomaatlikes ringkondades vaadeldakse Kremli sammu kui tundemärki suhete halvenemisest USA ja N. Vene vahel.

Seda kinnitavad ka Kremli diktaatorite võtted, nagu seda on USA Moskva näituse sulgemine 24 tunniks mingi pommi ettekäände all. Kevadel said USA Moskva saatkond ja konsulaat Leningradis ähvardusi pommitamiseks. N. Venes on taoliste ähvarduste taga KGB ise, kuigi seda eitatakse.

Tundmatud "seletanud", et pomm on kättemaksuks juutide poolt New Yorgis teostatud demonstratsioonide pärast N. Vene diplomaatide vastu. Moskvas tehakse kihutustööd USA vastu ka raadios ja TV-s, eriti propagandisti Zorini poolt jne.

USA Moskva saatkond on praegu saadikuta. President Ford tahtis sinna määrata senist saadikut Iisraelis, kuid Kreml ei ole veel vastavele esildisele vastanud. (VES).

Ebaselged suhted sotsialistid — kommunistid

Genfis lõppes sotsialistliku internatsionaali konverents, millest võttis osa rida nimekaid sotsiaaldemokraatlikke poliitikuid: Helmuth Schmidt ja Willy Brandt Lääne-Saksamaalt, Francois Mitterand Prantsusmaalt, Olof Palme Rootsist, Felipe Gonzales Hispaaniast, Mario Soares Portugalist ja Harold Wilson Inglismaalt. Väljastpoolt Euroopat tulid Venezueela president Carlos Andrez Pres ja Senegali president Senghor.

Konverents koosnes peamiselt üksikutest sõnavõttudest, milles eri rahvuste esindajad tutvustasid oma vaatekohti eri küsimustes, vaidlusi neile ettekannetele ei järgnenud, erinevaid vaatekohti ei arvustatud.

Konverents oli mitmes küsimuses üksmeelne, need seisukohad toodi välja ka konverentsi resolutsioonides:

Nõuti ägedat võitlust apartheidi vastu lõunapoolses Aafrikas ja UNO sanktsioone rassistlike rezhiimide vastu. Sooviti, et kõik valitsused lakkaksid müümast relvi Lõuna-Aafrikale (Inglismaa esindajad olid majanduslikel põhjusil selle otsuse vastu).

Raskem oli üksmeelt saavutada Lähis-Ida küsimustes. Iisraeli esindaja oli vastu araabia sotsialistide kaasakutsumisele internatsionaali, väites, et araabia sotsialistide ilmavaade ei vasta internatsionaali nõuetele.

Otsustati õhutada sotsiaalsemoraatia levitamist USA-s, kus sotsialism seni vähe pinda leidnud. Selle kaudu loodetakse USA-d mõjutada, et see loobuks toetamast Ladina-Ameerika tihti reaktsioonäärilisi valitsusi.

Ühest tähtsast probleemist ei räägitud kommunikees sõnagi. Ei leitud ühist lahendust probleemile, kuidas suhtuda kommunismi.

Teatavasti jagunevad sotsiaaldemokraadid selle küsimuse puhul kahte leeri. Koostöö vastu kommunistidega on saksa, hispaania ja portugali sotsiaaldemokraadid. Koostööd harrastavad tegelikult prantslased ja võimalused koostööks on Itaalias. Skandinaavia sotsialistid on tavaliselt äraootaval seisukohal. Skandinaavia komparteide suhtelise nõrkuse tõttu pole problem siin eriti aktuaalne. Kõik need vaatekohad tulid konverentsi sõnavõttudes esile, aga ei jõudnud iialgi kommunikeesse. Tulevikus otsustab iga partei eraldi, kuidas suhtuda kommunistidesse oma riigis.

———

Eestis on surnud 16. oktoobril dr.vet. Viktor Piht. Maetud Raasiku kalmistule.

Inglismaal suri. 21. nov. Hans Heinaru, sünd. 28. jaan. 1917 Virumaal.

Adelaides, Austraalia, suri 17. nov. Hugo Kukk, sünd. 22. apr. 1905 Pühajärvel.

Tallinnas on surnud 8. augustil Adolf Kauts, sünd. 22. juulil 1903 Toris.

Stalini "gauleiter" esines Kanadas

TORONTO (EPL) — Kanada PEN-klubi istungil Montrealis 21.11.76 kõneles N. Liidu kirjanik, juba 4 aastat USA-s viibinud Lev Navrozov. Ta ettekandest selgus, et pärast seda, kui Stalin oli likvideerinud N. Liidus treenitavad ameeriklastest, inglastest ja prantslastest intelligentsi hulka kuuluvad kollaboratöörid, otsustati Kremlis välja arendada venelastest vaimne kaader, mis oleks Euroopa ja Ameerika vallutamise puhul andnud neile maadele "gauleiterid".

Narozov ise olevat olnud ette nähtud USA jaoks. Ta polnud partei ega ametiühingu liige, oli aga omanud Moskvas Punase väljaku ääres suure korteri, kus ta oli kostitanud külastavat Briti parlamendiliikmete delegatsiooni ja teisi välismaalasi.

Oma ettekandes oli Narozov väga üleolev ja nimetas ameeriklasi naiivseteks. USA olevat ainult tehnoloogiliselt maailma esimene riik. Poliitiline, ideoloogiline ja vaimne juhtimine kuuluvat N. Liidule. N. Liidu vaimne eliit minevat vastuluuresse, USA-s aga arsti- ja inseneriteaduskonda. USA vastuluure ja diplomaadid olevat lapsikud ja kvaliteedilt N. Liidu omadest palju madalamal.

Narozov oli dialektiliselt osav, jättes põiklemistaktikat kasutades vastamata ristküsimused, millega teda Kanada PEN-klubi liikmed, nende hulgas ka eestlased, pommitasid.

USA-s ja Kanadas korraldatakse sellele "Gauleiterile" ülikoolides külalisloenguid, kus tal on võimalus varjatud N. Liidu ülistamiseks ja selleülaoleku rõhutamiseks. Narozov on avaldanud terve rea raamatuid USA-s.

Müstiline kirjandusgeenius Mida ütles Tarapita Oksast

Lugedes Friedebert Tuglase arutlust, kas Redik Soari nime all ilmunud "Esimesilt päevilt" on tema või koguni Jaan Oksa töö, avastasin oma arhiivist nüüd juba bibliofiilseks harulduseks muutunud "Tarapita" üksiknumbri, millist kirjanikegrupis toimetas just Tuglas ja kus on juttu Jaan Oksast.

Toonastel ajasündmustel peatudes, kirjutab Artur Adson (Siuru raamat, 1949), et Oksa käsikirjadest olned terve pakk Tuglase käes ta Soomes oleku ajal, need aga hävinud tules ühes Tuglase asjadega. Kirjavahetusest mäletanud Tuglas jutustada, et ühes kirjas teatanud temale Jaan Oks: "Täna lõpetasin oma sajanda novelli." A. Adson mainib, et Tuglas teadis Oksal "käinud peal" otse loodusjõulisi produktiivsuse hooge, mil ta Tuglase sõnade järele nagu vulkaan paisanud välja tuld ja tuhka". (Oks suri 1918, mõni päev pärast E. V. väljakuulutamist).

Tegevuspaigaga looduses, kirjutas Jaan Oks kaunis raskesti mõistetavaid kirjanduspalasid. Sageli ebareaalseid ja kummalisi tiraade tulvil fantaseerimisi, intuitsioone, kuid ka otsekui ostitud piltlikkusi ja originaalsusi. Jaan Oks ise, töötas ja suri varjus. Ta oli patriootiline ekstsentrik ja kuulus inimeste liiki, kelle kirjanduslik rada oli kõrval teedest, mida enamus tallas.

JAAN OKS
KOOLIÕPETAJANA

Jaan Oks tegutses kösterkooliõpetajana enne I maailmasõda Samaaras Bökovka eesti asunduses. Mälestusi Jaan Oksast avaldas Tarapitas nr. 7, 1922 (Eesti kirjanikkude ühingu häälekandja, kuhu kuulusid Adson, Alle, Barbarus, Kivikas, Kärner, Semper, Suits, tassa, Tuglas ja Marie Under) tema kolleeg Redik Soar (pärisnimi Karl Kider), kirjutades muuhulgas järgmist:

"See oli 1911, ei mäleta enam kuud, aga vist augustis või septembris, kui Ufa asundusest tulles Bökovkas peatusin. Külarahvas oli Oksa pääle väga pahane ja kuri.

Oks olevat olnud isesugune kasimata elukommetega inimeseloom. Tagumises elutoas, kus ta eland, sinna pole keegi kunagi sisse pääsnud. Ukse vahelt paistnud ainult äramagat põhuhunnik ja tühjad õllepudelid segamini maas. Seda tuba ei olevat kunagi tuulutet ega koristet, ja Oks olevat joond. Ümberkäimine koolilastega olevat halb olnud: need olevat tihti häbemata kombel sõimata saand.

OKSA "SÖÖGIPALVE"

Mõnikord, kui Oksal äkki tuju õpetamisest ära läind, kihutand ta lapsed koju ja pildund neile hoovi pääle trepilt tühjade õllepudelitega järele, ise kirudes. Külarahva suus liikus niisugune jutt Jaan Oksast: Varrud. Rahvas istub ümber laua ja ootab Oksalt, kui kooliõpetajalt söögipalvet. Oks ka ootab ja ei tee suud lahti. Toit jahtub. Viimaks teeb keegi märkuse: Vast loeb kooliõpetaja söögipalvekese ka ära — rahvas saab sööma. Oks tõuseb püsti, paneb käed kokku ja loeb pastorliku häälega: "Ma olen tark ja vaga, a'an Vene naisi taga. Aamen."

Niisugune eluviis olevat külarahva lõpuks ära tüüdand ja nad hakand Oksast end lahti katkuma. Kõigepealt saadetud kaebekirjad õpetajale (kirikuõpetaja Allas) ja inspektorile. Oks saab kiriku-orjusest lahti, aga kooli pääl on ta edasi ja saab semstvolt korralikult palga. Varsti hakand Oks külarahvast kiusama, kõiksugu tükke tehes.

Külamehed vastutasuks ei toond puid, ei annud teenijat, keegi ei kutsund teda söögile, ei saatnud lapsi kooli. Oks elas üksi külmas koolimajas, ja kui muu nõu ei aidanud, saagis kooli õue pealt puud maha ja ajas ahju. Neid puukände näidati mulle.

Viimaks ometi saabus semstvo koolivalitsuselt kiri Oksa õpetaja ametist lahtilaskmise asjus, määrates tema asemele venelase koolipreili. oks ei lähe koolimajast välja. Ta aetakse vägisi. Oks võtab oma raamatud kotiga selga ja läheb hulkuma. Preili õpetab koolis kevadeni. Siis võtab küla koolivanem koolimaja võtme oma kätte ja ei lase sügisel preilit ka enam kooli, kes mitu korda posthobusel sinna sõitnud ja sama targalt tagasi pöörnud.

OKS "KÜLA-NUHTLUSEKS"

Oksast ei saa mehed siiski lahti. Ta hulgub vene külades ringi ja ilmub mõnikord nagu vaim õhtul pimedas, ehk millal tahes, külla ning ehmatab kord ühte, kord teist. Oks saab salapäraseks olevuseks, kelle eest hirmul ollakse: ta ähvardanud majad maha põletada ja naisi ära kargutada.

Mõnikord astub ta sõnalausumata uksest sisse, asub laua taha, sööb kõhu täis, kahmab ka laualt leiba ja läheb, keegi ei tihka keelda. Meestel ei aidand muu nõu, kui pannud 30 või 40 rubla raha kokku ja annud Oksale: Ole hää mees, võtke reisiraha ja sõitke ära kodumaale. Oks võtnud raha vastu ja luband sõita.

Eland aga nädalat paar vene külas, prassinud vene naistega raha maha ja olnud mõne aja pärast jälle külas. Vahepeal müütand Jaan Oks Vene kalendreid, nööpe, pitse, paelu ning käinud kastiga või kotiga harjukese moodi külast külla.

Pärast tulnud mehed parema mõtte pääle: korjand raha, saand Oksa kätte, küütind ta vaksali, ostnud sääl Tallinnani pileti, asetand Oksa rongi, annud pileti kätte, pisut raha ka ja — saatnud minema. Oks ei olevat vastu puigelnudki. Sõitnud aga paar jaamavahet, tulnud säält tagasi ja olnud ennem külas kui küüdimehed.

Elasin koolimaja kõrval talus. Ühel laupäeva õhtupoolikul kuulen naabritalus meeste käratsemist ja tüli. Lähen vaatama. Näen — aias põõsaste vahel on kisklemine ja heitlemine lahti. Mehed karvupidi koos ja lopsud käivad. Mehi kaks venda, Oks üksi. Tülitsejail näod kriimustet ja verised. Teine vend haaras parajasti teiba ja ägas sellega Oksale pähe mis kõmises. Minu lähenemisel pelgusid mehed ja lasid Oksa lahti.

See pistis jooksu, õigem, sööstis mõne pika sammuga üle põõsaste tänavale, haaras sealt teiba ja virutas ule põõsaste meeste poole: mõrtsukad!

Läks siis rahulikkude sammudega küla poole, pääd katsudes: pikk, lodev, küürus, õlgadest lai ja mühakas, pikad sassis juuksed, noor, lai, paljas nägu, narmendavas, pleekind pintsakus, alt rebenenud öötsuvates pükstes, räbalates kamassides, nudimüts näpu otsas. Nägin teda nii oma silmaga esimest ja viimast korda. Tüli põhjuseks oli olnud järgmine lugu: Peremehe naine kükitand sauna küttes kolde ees. Oks tulnud mühatades uksest sisse ja haarand naise kätte.

See hakand karjuma ja hüüdnud mehed appi. Ennem, kui Oks aiast välja saand, sattund ta põõsaste vahel mehele pihku. Tugev ise, kurat — ütlesid mehed ja lubasid teinekord paremini teha. Mina sõitsin Bökovkast ära 1911 novembri lõpul või detsembri algul, ja minust jäigi Oks sinna küladesse ümber hulkuma."

1918 haiguspäevil sai Oksast kirjanikeühing "Siuru" hoolealune. Temalt saadi vastutasuks kimp käsikirju, mis "tänapäeva sürrealismi voolus" (Adson), teinuks temast silmapaistva kirjandusgeeniuse.

ALF KUBBO

Aleksander Kivi, end. talupidaja Pihtlas, Saaremaal, tähistas Rochesteris New Yorgi osariigis 80-aastast sünnipäeva.

Riin Rivanool

MURDVARGUS

Telefon helises. Annike tõttas vastama ja pidi peaaegu rabanduse saama.

"Siin politsei. Soovin kõnelda August Arukesega."

"Ei ole kodus," kogeles Anni ja märkis üles telefoninumbri, kuhu Augustil helistada kästi.

Nagu tuline jutt käis Annikese südamealt läbi ja kogu päevane tegemine läks sedaviisi sassi ning segamini.

"Mis juhtus? Mis nad tast tahavad?" näris kui uus ühtejärge meeltes ja pani Anni südame hullupööra puperdama.

Kui siis August pika ooteaja järele koju jõudis ja politseisse helistas, vastati põhjaliku küsitlemise järele, et kas on ikka õige inimene ja öeldi:

"Teie maakodusse on sisse murtud. Minge vaatama ja tehke raport kohalikus politseijaoskonnas. Naabrimees Bill lubas lahtise ukse kinni naelutada, et metsaelukad sisse ei pääseks. Ja raport tuleb teha igal juhul, kas on midagi varastatud või ei ole."

"Sa halastus küll! Nüüd on kõik läinud!" kiljatas Annike ja hakkas palitut selga ajama. Aga siis tuli meelde, et Augustile tuleb enne süüa ka anda, pärast seda läks ilm juba pimedaks ja lõpuks lepiti kokku, et August võtab homme hoopis vaba päeva ja lähevad siis. Töölt äraolemiseks põhjust ju on tuhandekordselt.

Hommikul asusid teele.

"See on teada, et ega meil seal enam raadiot ei ole. Ei kella, kirjutusmasinat ega kohvipotti — kõik on läinud!" teadis Annike ja August lisas:

"Viina jäi ka mitu poolikut, terve likööripudel ja kast õlut, koduveinist ei maksa rääkidagi! Siis veel igsauguseid sissetöötatud ja häid tööriistu, mootorsaag ning elektripuur," ja sellest oli kohe nõnda kahju, et silme ees kiskus uduseks.

"Mis sa norutad! Venid nagu tigu, näe, olemegi juba teistel jalust! Valuta gaasi ja pane tuurid peale!" käsutas Anni, kuigi August üle lubatud kiiruse kihutada ei tahtnud.

"Mis see tähendab, et ei taha? Sul on selleks õigus ja koguni kohustus! Ongi hea, kui politsei kinni võtab, seletad asja ära ja vaat siis vast läheb lahti — politsei sireeni ja punaste tuledega ees ja meie järel. . ." ja et murdvargus juba mitme päeva eest juhtunud oli, see Annikese meelest ei lugenud midagi, absoluutselt ja üle-üldse mitte midagi.

Aga politseid ei olnud ega tulnud ja Annike arutas edasi.

"Teadagi, kui olid kaabakad, siis viimaks veel lõikusid padjadki katki, sulgi terve maailm täis, torkisid pildid läbi ja vaata, et tegid veel tulegi toanurka maha. . ." ja siis ehmatas ta edasi:

"Sa heldus, minu käsitööd! Terve varandus, kadunud tante-Amanda viimane nippelpitsi-lina, padjapüürid ja aknakardinad. . ."

"Kes nüüd neid. . ." katsus August lohutada, aga sai kohe aru, et seda oli ta valesti öelnud, sest Annike käratas:

"Mis sa sellega öelda tahad? Kas sa arvad, et varas hinnata ei oska? Või ei ole minu omad küllalt head? Käsitööd — see on ju varandus, või arvad sa tõesti, et minu enda heegeldatud ja tikitud ja brodeeritud ja aplitseeritud. . ." ja nüüd hakkas Annike hoopis nutma.

August pööras pilgu taeva poole ja palus vaikselt, mõttes ja süDamevaluga:

"Taevataat, tee, et varas tõesti võtta oleks märganud ka need pitsilinad, lilleroosikestega linikud, luikedega sohvapadjad, keerumonogrammiga käterätid, kõik heegeldatud, nipeldatud, kootud ja üleüldse näputööga tehtud asjakesed ja aita, et see Anni ometi oma tõnni jätaks ja vaikseks jääks!"

Nad jõudsid pärale. Teineteist toetades astusid August ja Annike südamevärinaga ja halbade eelaimustega oma kodu kinninaelutatud ukse ette ja hakkasid seda lahti kangutama.

Kui kõik oli täpipeal ja igakülgselt üle vaadatud ja lahtimurtud uks uuesti korda seatud, sõitsid Arukeste omad kohalikku politseijaoskonda. Nad võeti lahkesti vastu, pandi suure laua taha istuma ja murdvarguse kohta tehti täpne protokoll.

Kojusõidul sädistas Annike: "Vaata ikka, kui tore, et mul just suur patakas moosipirukaid sügavkülmetuses valmis oli ja vähemalt poolteist tükki rullbiskviiti oli jääkapis kindlasti ka. Piima muidugi ei olnud, aga kohvi peale on just väga hea see koorepulbergi. Ja need marineeritud kalad olid mul sedapuhku ka nii hästi välja kukkunud, seened samuti sellised, et viivad või keele alla! Inimene sai ometi korralikult kõhu täis. . ."

Varas ei olnud midagi ära viinud.

Söönud-joonud oli ta küll kõvasti, aga selle järele toidunõudki ära pesnud ja suure plakati laua peale jätnud: "TÄNAN TEID!"

Vajatakse perekonnaarste Probleem Saksas, Rootsis

Valimised parlamenti on, Jumalale tänu, seljataga ja ajalehtede artiklid sellest, kes, millal, miks, kus ja kuidas oma vaateid ühe või teise — tavaliselt kõrvalise tähtsusega — küsimuse kohta avaldas, paberikorvis. Asjalikud seletused ja mõtteavaldused kõiksuguste rahvale tähtsate probleemide kohta on vajalikud.

Aga kui need kirjutised lõpmatuseni keerlevad parteide huvide ümber ja korrutavad juttu samade ainete üle, läheb asi lugejaile lõppeks igavaks. Kuid siin ja seal kuuldub ka uusi mõtteid, ning seda nähet peab tervitama.

Viimastel valimistel kõneldi mõnikord ka perekonnaarstidest, elukutsest, mida moodne Rootsi näib unustanud olevat või tahtvat. Nende arstide arv väheneb iga aastaga, sest eelmine valitsus püüdis nende juurdekasvu takistada. See käis ju "jämlikhet"-mõiste vastu. Riigielu ideaaliks oli sipelgapesa, kus kõik pidid elama ühtemoodi elu, ennast ühtemoodi toitma, riietuma, lõbustama, mõtlema ja töötama.

Samas suunas nagu Palmeaegses Rootsis liigub perekonnaarstide küsimus praegu ka mõnes lääneriigis. Ilma suurema tähelepanu äratamata sündis Hannoveris Lääne-Saksamaal midagi, mis võib tervishoiualale tulevikus kasulik olla. Arstiteadusliku ülikooli juurde asutati esimene üldmeditsiiniline õppetool Liidu-vabariigis.

Paljud saksa arstid tulid viimastel aastakümnetel arusaamisele, et praegune arstiteadus ja selle kiire arenemine on endaga toonud ka kahjulikke tagajärge. Iga hästiarenenud teadus nõuab spetsialiste, kelle huvid seisavad vastava eriala uurimises. Nende eriteadlaste seas leidub muidugi terve rida, kes oma tööd teevad sissetulekute suurendamiseks.

Nii esimene kui viimane asjaolu tingisid põhjusi, miks enamik arstiteaduse üliõpilastest viimastel aastakümnetel ennast pühendas erialadel teotsemiseks. Seda näitab kõige selgemini statistika, mille andmete järgi eriala-arstide arv aina tõuseb ja üldarstide arv alatasa väheneb.

Praktiseerivatest arstidest peaksid sakslaste arvates vähemalt 65% kuuluma perekonnaarstide ja kõige rohkem 35% eriarstide hulka.

Kahtlemata vajab moodne tervishoiuala kvalifitseeritud arste, kes oma eriala hästi tunnevad ja raskete erihaiguste puhul suudavad pakkuda patsiendile abi, niipalju kui seda võimaldab praegune arstiteaduse areng. Kuid samal ajal vajab moodne tervishoiuala ilmtingimata ka niinimetatud perekonnaarste, kelle teadmised üldiselt on suured ja kes tarbekorral haiget võivad juhatada spetsialisti juurde põhjalikult tunneb. Näitena võiks tuua silmaarsti. Iga perekonna- või majaarst, nagu neid ka nimetatakse (saksakeelse "Hausärzt" eeskujul), tuleb toime tavaliste silmahaiguste või -vigastuste ravimisega. Kuid ta ei tule toime "rohelise kae" või mõne teise eriteadmisi nõudva silma käitlemisega.

Vanasti oli maal üldiseks hambaarstiks külasepp, kes tangidega või teiste taoliste riistadega hambaid "parandas", s.o. välja tõmbas. Tänapäeval ei mõtle ükski normaalse mõistusega inimene minna taoliste "arstide" juurde.

Üldarst ("praktiline arst", "perekonnaarst") peab omama erihariduse ja suuri võimeid. Nad ei ole üks esimese ja teine teise klassi arst, vaid samaõiguslikud kolleegid ja neil on ühesugused ülesanded. Peab ka seda arvestama, et iga arst vajab pärast ülikooli lõpetamist teatud praktikat, enne kui ta loa saab haigeid külastama hakata. Rootsis, nagu teada, peab ta haiglates õppima igas haigla osakonnas. Lääne-Saksamaal kestab edasiõppimine neli aastat ja viiakse enamaltjaolt läbi ülikoolide kliinikutes.

Tartus kestis edasiõppimine ülikooli haiglates harilikult kolm aastat. Sõja ajal nõuab eriline olukord hoopis rohkem arste kui rahuaeg, seepärast langevad pea kõikjal praktika-aastad pärast teoreetilist õppimist ära. Mäletan veel 1. maailmasõja päevilt, kus hädasunnil lubati arstiteaduskonna üliõpilastel lõpetada õppimine pärast nelja aasta tuupimist ülikoolis — ja kuidas need "asearstid" siis hädas olid, kui tuli asuda tegelikule tööle.

Lääne-Saksamaal aitavad haigekassad rahalise abiandmisega kaasa, et koolitataks välja võimalikult palju "üldarste". Ka mainitud õppetool Hannoveris kutsuti ellu haigekassade toetuse abil. Rootsis on arstiabi andmine korraldatud teistel alustel. Siin on riigil palju suurem mõju küsimuse rakendamisel. Kas Rootsi kord on seepärast parem? Just üldarstide puudus annab ennast igal sammul teravalt tunda. Minnes haiglasse ei tea kunagi, missuguse arsti kätte sa sattud. Kõik toimub nagu ülekuulamisel kohtu-uurija juures või kuskil kasarmus. Tuled teine kord samasse haiglasse, võtab mõni teine arst vastu, kolmas kord kolmas jne. Kõik loevad protokolliraamatust, mis sinuga varem on tehtud, küsivad kuidas tervis on, kirjutavad retsepti ning asi on korras. Töö läheb nagu jooksval lindil vabrikus.

Hoopis teissugune on visiit eraarsti juures, kes õppib oma patsienti aastate jooksul tundma, samuti tema perekonnaelu, tema muresid jne. Nii oli see meil kodumaal ja selle poole püüavad nüüd arstid tagasi tulla Saksamaal ja alustada Rootsis. Loodetavasti läheb see korda. Võitjaks on patsient ja ka arst, kes haige era- ja koduse elu andmete põhjal suudab haiget ja haigust paremini mõista kui arst-ametnik haiglas-kasarmus.

OSKAR ANGELUS

"Saunatõbi" selgitatud

Haiguse (tuntud "saunaskäijate tõvena") põhjus on nüüd arstiteaduslike uurijate poolt avastatud.

Medical College of Wisconsin ja Northwestern University Medical School Chicagos uurijad leidsid hallituse, mis esineb tavaliselt punapuu ja seedri juures, aga kasvab väga hästi kuumas, niiskes saunaõhus.

Journal of the American Medical Association uurijad avastasid juhtumi 34-aastase mehega, kes oli saanud kopsuhäireid sissehingates saunas hallitust. see hallitus kasvas seedripuust saunakappades, mis olid jäetud veega nädalaks sauna. Soe, niiske atmosfäär laskis hallitusel vees kasvada ja tekitas ülitundliku kopsukahjustuse, kui ta hallitust leiliga sisse hingas. Kui aga mees ei jätnud enam kappa veega nädalaks sauna ja kasutas ainult värsket vett saunaleili saamiseks, siis tema külmavärinad, palavik ja kõha kadusid.

Göteborgi Mängukooli jõulupidu

Göteborgi Mängukoolis tegelevad käsitööga (vasakult) Eevi Laks, Riina Laks ja Eevi Kaar. (Foto Kopler).

Göteborgi Eesti Mängukooli jõulupidu toimub pühapäeval, 12. dets. kl. 13 Gamlestadeni Medborgarhuseti B-saalis. Kavas Luutsia saabumine ja jõulunäidend "Jõuluõhtu metsas". Peole tuleb ka jõuluvana, kes toob kaasa maiustustega jõulupakke. Mängukooli õpilastele on pakid tasuta.

Väljaspool mängukooli pakke soovivaid lapsi palutakse registreerida hiljemalt 9. nov. tel. 031/11 59 00 või 26 53 06 (õhtul). Paki hind 6:-. Peol pole paki tellimiseks enam võimalust. Kohv ja loterii. Kõik teretulnud.

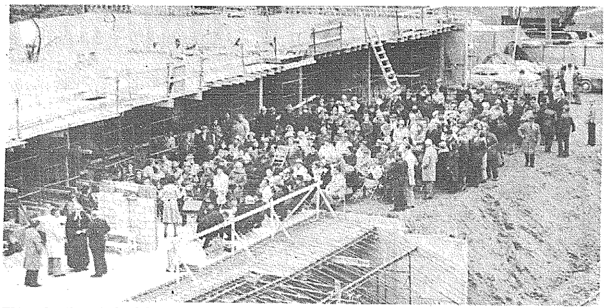

Ehitusplatsile, mis kuulub Kanada Eesti Abistamise Komiteele, kogunes palju kaasmaalasi, et üle elada püstitatava vanade puhkekodu-korterimaja nurgakivi-panekut. (ME-foto)

Otsese Hädaohu Komitee selgitab USA kaitsevajadusi üleriigiliselt

WASHINGTON (EPL kirjasaatjalt). — USA möödunud presidendivalimiste ägedas valimisvõitluses kerkis korduvalt esile USA kaitsejõududele assigneeritavate summade küsimus. President Ford süüdistas ja tegi etteheiteid Jimmy Carterile, et viimane soovivat vähendada USA sõjaväelist eelarvet 15 miljardi dollari võrra.

Demokraatide kandidaat Carter vastas neile etteheidetele, et ta soovib küll kokkutõmbamisi sõjaväelise eelarves, aga mitte sugugi nii suures ulatuses ja et tema poolt ettenähtud vähendamised tuleksid mitte sõjavägede või kaitsejõudude tugevuse arvelt, vaid et ta loodab kokkutõmbamisi saavutada bürokraatlikust asjaajamisest tingitud ülearuse "rasva" mahalõikamisega, selliselt et "musklid" alles jääksid.

Nüüd, mil Jimmy Carter teeb ettevalmistusi valitsusohjade ülevõtmiseks, käib debatt selle probleemi ümber edasi. Äsja kutsuti ellu prominentsete eraisikute poolt organisatsioon, milline võttis endale nimeks "Otsese Hädaohu Komitee". Selle komitee juhtkonda kuuluvad asutajatena mitmed tuntud endised valitsusliikmed nii demokraatide kui vabariiklaste ridadest.

Komitee nimes figureeriv "otsene hädaoht" viitab, nii nagu komitee liikmed pressikonverentsil seda avalikult väljendasid, Nõukogude Liidu relvastatud jõudude protentsiaali ohtlikule tõusule, mille tõttu USA on sattunud hädaohtlikku olukorda.

Peamiseks hädaohuks Ameerikale olevat Nõukogude Liidu püüdlemine maailma domineerimisele. Komitee liikmete arvates Nõukogude Liit ei ole kõrvale kaldunud oma kauaaegsest kavast ja sihist luua maailmakorda, milles oleks ülemvõim vaid ühel keskusel, ja selleks keskuseks on Moskva.

Selle sihi teostamiseks jätkavat Nõukogude Liit oma sõjalise potentsiaali väljaehitamist ja tugevamaks muutmist suurema hooga ja suuremate majanduslike ja rahaliste assigneeringutega kui kunagi varem, mille tagamõtteks on Moskva käsutada olevate sõjajõudude ülekaal Põhja-Atlandi Pakti riikide ja Ameerika ees.

Kui läänemaailma ja selle juhti riik USA ei pööra küllaldast tähelepanu oma kaitsejõudude ülesehitamisele ja moderniseerimisele, siis äsjaasutatud "Otsese Hädaohu Komitee" arvates võib USA sattuda olukorda, kus ta riiklik julgeolek oleks tõsiselt ohustatud. Ameerika võib siis seista valiku ees, kas võtta vastu sõjapidamine ebasoodsas jõudude vahekorras või järele anda Nõukogude Liidu survele ja nõudmistele.

Vastates ajakirjanike küsimustele, et kas pole mitte tegemist külmasõja õhutamisega, kostsid Komitee juhtivad liikmed, et nende tegevuse eesmärgiks on just sõjaohtu vältida. Ja sõjaohu vältimiseks on kõige kindlam tee USA kaitsejõudude tugevana hoidmine. Nad lisasid, et relvastatud jõududele minevaid rahalisi assigneeringuid USA eelarves ei tohi vähendada, kuna juba praegu olevat need vajaliku miinimumi piiril.

"Otsese Hädaohu Komitee" eesotsas seisavad mitmed tuntud isiksused. Nende hulgas on näiteks president Johnsoni aegne kaitseministri esimene abi Paul Nitze, endine välisminister Dean Rusk, endine rahandusminister Henry Fowler, endine välisministri abi ja praegune Yale Ülikooli professor Eugene Rostow, endine kaitseministri abi ja USA majandusringkondade tuntud esindaja David Packard ning USA merejõudude endine staabiülem Elmo Zumwalt.

Nagu näha, on tegemist isikutega, kes praegu valitsusse ei kuulu, kuid kes asjatundjatena oma endiste ametikohtade poolest omavad kõrgeid kvalifikatsioone. Komitee liikmete hulgas on nii Demokraatliku Partei kui Vabariikliku Partei esindajaid. Ühtlasi ei ole Komitees tegemist mingisuguse konservatiivse tööstuslik-sõjaväelise kompleksi ninameestega, vaid üldiselt poliitilisel skaalal tsentrisse kuuluvate meestega.

"Otsese Hädaohu Komitee" rajamisele pandi alused juba 1975. aasta kevadel, nii et ei ole ka tegemist mingi praegust võimuvahetust ära kasutada katsuva organiga. Selle komitee ellukutsumise juures on aktiivselt tegev olnud ka USA endine kaitseminister James Schlesinger, kes teatavasti Henry Kissingeri survel president Fordi poolt võrdlemisi järsult oma kohalt maha võeti. James Schlesinger ei kuulu küll praegu nimeliselt "Otsese Hädaohu Komitee" juhtkonda, kuid teda on Komitee loomisel konsulteeritud ja ta on oma heakskiidu andnud.

"Otsese Hädaohu Komiteel" ei puudu sidemed ka uue, jaanuarikuus ametisse astuva presidendi Jimmy Carteriga. Nii oli näiteks selle eesotsas seisjaist Paul Nitze kui pikaajaline Demokraatliku Partei kaitse- ja välispoliitiliste küsimuste ekspert, valimisvõitluse ajal rakendatud Jimmy Carteri ühe nõuandjana.

Samuti on teada, et presidentide Kennedy ja Johnsoni aegne välisminister Dean Rusk, kes praegu on Georgia Ülikooli presidendiks, oli üheks meheks, keda Georgia osariigist pärit Jimmy Carter oma välispoliitilise valimisplatvormi koostamisel konsulteeris.

Tulevase presidendi Carteriga omab häid sidemeid ka admiral Elmo Zumwalt, kes USA mereväe juhatajana viis selles läbi ulatuslikud reformid ning on sisepoliitilistes küsimustes tuntud edumeelse mehena ja Carteri mõttekaaslasena Demokraatlikus Parteis. Pealegi on nad mõlemad USA Mereväeakadeemia kasvandikud.

Asutatud komitee kavatseb korraldada USA kaitsevõimsuse küsimuses selgituskoosolekuid üle kogu riigi — koostada ning publitseerida vastavaid uurimusi ning nimetada oma sidemehed USA Kongressi juurde soovitud seisukohtade propageerimiseks.

Statistikast selgub, et sellest ajast, kui anti võimalus end ise seitsmeks päevaks haigeks kirjutada, on haigusjuhtumite arv mitmekümne kordselt suurenenud.

— Kas tervis räbal? Mis tal viga?

— Näh, raskekujuline külmetus. Unustasin kindaid kätte panemast kui külmutuskapist piimapudeli võtsin.

Piibel ikka veel esikohal

UNESCO Courier avaldab oma väljaandest Index Translation kogutud andmeid rohkem tõlgitud raamatute koha maailmas.

Selles Unesco aastases ülevaateteoses tõlgete kohta vaadeldakse ligemale 40 000 tõlget, mis ilmusid 1972. a. Esikohal oli Piibel, esimest korda aga ületasid Marx (62 tõlget) ja Engels (59) Lenini (57) (keda just eelmisel aastal tõlgiti rekordiliselt (381). Autorid keda on tõlgitud üle 30 keelde on Dostojewski (44), Tolstoi (43), Verne (41), Gorki (40), Pearl Buck (38), balzac (37) Shakespeare ja Solzhenitsõn mõlemad (35). Nagu 1971 nii avaldas N. Liit ka 1972 kõige rohkem tõlkeid (4.463), järgnes Hispaania (3.204), kolmas oli Lääne-Saksamaa (2.767), edasi USA (2.189), Jaapan (2.180) ja Prantsusmaa (2.176).

Mis kasu on puhkusest novembris-detsembris?

Arstid ütlevad, et kõige paremaks ja meditsiiniliselt kasulikumaks aastaajaks on hilissügis — november ja detsember. Siis on möödunud suvine kuumuse ja kuivuse mõju ja seda asendavad bioloogiliselt kasulikumad puhkusetegurid.

On juba ammu teada, et organism kosub külmal ajal hoopis kiiremini kui soojal ajal. Kaks kuni kolm nädalat "külma" puhkust on sama hea kui kolm-neli nädalat suvepuhkust. Olla vaba kaheksa kuni kümme päeva tööst ja igapäevasest askeldamisest on juba suure väärtusega, kui need päevad veeta tolmu- ja bakteeriavabas talveõhus, soodsas "kuivas külmas". Suvel ei oleks selline lühike puhkus küllaldane.

Mispärast just november-detsember? Kas on tõepoolest vajalik veeta ilusad suvepäevad kodus ja "praadida" päikese käes ja siis hilissügise lühikestel päevadel ja pikkadel õhtutel kolada ringi kuskil võõras kohas? Arstiteadus vastab sellele küsimusele sõnaselgelt: see on vajalik! Kuid eelduseks on terve süda ja korras vereringvool, milleks arsti seisukoht on vajalik.

Austria arst dr Wolfgang Marktl, Viini ülikooli füsioloogia instituudi õppejõud, loetleb kindlad grupid, kes vajavad tungivalt puhkust novembris või detsembris. Nendesse gruppidesse kuuluvad füüsiliselt rasket tööd tegevad isikud ja teised, kes tunnevad suurt vajadust magamise ja rahu järele.

Samuti kirjutuslaudade taga päevade viisi istuvad töötajad, ja lõpuks ka need, kes on laisad, ei harrasta mingit sporti ega soovi muud kui ainult laiselda.

On teada, et lausmaa-linnad mõjuvad hilissügisel tervist kahjustavalt. Neis valitseb madalrõhkkond. Tänavad on nagu udused pesuköögid. Leitsak "influentsailm" katab neid hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni. Tööstusrajoonides on õhuriknemine just novembris ja detsembris kartust äratav. Ühes sellega suureneb surmajuhtumine arv. Suurtes tööstuslinnades on see 25% võrra kõrgem kui teistel aastaaegadel.

Seega on järelduseks: kui vähegi võimalik — välja tahmastest madalmikkudest! Aga kuhu minna, kui on võimalik puhata sügiskuudel? Kohtadesse, kus on aasta läbi kevad — troopikamaadesse. Muidugi, kui selleks raha jatkub. Kuid on ka muid võimalusi, mis on väiksema sissetulekuga inimestele kätte saadavad, kinnitavad arstid.

Mägedesse, soovitavad ühed arstid. Nende arvates on tervisele kõige kasulikum 800 kuni 1500-meetriline kõrgus. Viibimine sarnases kõrguses annab sama positiivseid tulemusi organismile kui tavaline füüsiline treening. Nii on dr Marktli arvamus. Vererõhk langeb, vastavalt kõrgusele, ainevahetus muutub normaalseks, pulss samuti.

Keha hakkab ökonoomselt töötama, ütleb dr Marktl, Kahanenud hapnik õhus sunnib kopse normaalselt hingama, kusjuures hapniku sisaldus veres ei vähene põrmugi.

Inimene hingab ja magab hoopis paremini kui orus. Keha kohaneb peagi ümbruse ja õhuga. Inimese unevajadus suureneb isegi juba esimesel ööl. Algab "taliuinaku" aeg, nagu väljendab dr. Marktl.

Eriliseks paremuseks peab dr Marktl selget õhku. Suitsuja saastaleitsakut, milles linnaelanik elab, pole mägedes märgata. November ja detsember toovad endaga kaasa õhu läbipaistvuse, mis aasta algul järk-järgult vähenema hakkab ja kestab umbes märtsini. Õhusaast on keskmise kõrgusega mäestikus 20 korda väiksem kui tavalises suurlinnas.

Kliima on mäestikus alati kuivem kui madalmaal. Mida kõrgem mäestik, seda paremaks muutub atmosfäär just kõnesolevail kuudel. Alpides näiteks on november juba talikuuks ja seal on nimetatud kuudel kõige kuivem periood aastas. Päikesekiiritus on mäestikus üldse suur. Iseäranis on suur erinevus päikesepaiste-aja vahel linnas ja mägedes.

Kui seda aega suurlinnas tähistada detsembris numbriga 100, siis on see 240 ja 380 vahel mägedes, olenev kõrgusest. Edasi tuleb alla kriipsutada ultraviolettvalguse tähtsust mäestikes. See langeb talvises linnas 20—40% võrra, kuna see mägedes tõuseb iga 1000 m pealt 25% võrra.

Sama hästi mõjub kehale ka merekliima. Puhkused hilissügisel mere ääres on tervisele väga kasulikud, kinnitavad arstid. Välja arvatud mõnede haiguste, näit tuberkuloos, all kannatajad. Kuid ka siin kehtib põhimõte: enneköike kõnelda arstija ja alles siis asuda mere äärde puhkama.

Kliima merekaldal on sageli veelgi kasulikum tervisele kui viibimine mäestikus. Terve keha võib kasu saada puhkusest rannikukliimas, ütlevad saksa arstid. Kilpnääre kasutab rohkel määral joodi ja töötab seepärast paremini. Aga need inimesed, kellede kilpnääre töötab liiga agaralt, ei tohi puhata mere ääres. talvine nü. "meremaastik" mõjub oma rohke soolasisaldavusega puhastavalt ja virgutavalt. Kõhu- ja sooltetegevus normaliseerub olenevalt vegetatiivse närvisüsteemi normaliseerumisest.

Kõht on alati tühi ja süüa tohib rohkem kui linnas, kuna kalorite rohkusest pole juttugi alalise viibimise tõttu mereõhus. Ka nina ja bronhid on tänulikud jaheda ja puhta mereõhu eest.

Olgu see nüüd meri või mäestik — mõlema seoses soovitavad arstid karastust, mis niisugune antikuumuses veedetud puhkus endaga kaasa toob. See ei tähenda aga, et nad soovitaksid suplemist jääkülmas vees, nagu seda tavatsetakse harrastada ja siis kiidelda oma tervisega. Mõõdukus on ikka kasulik. Ka puhkusel mägedes ja merekaldal.

OSKAR ANGELUS

Tartus suri 18. oktoobril Marta Alice Jõudu (Elken), n-na Kapsta, sünd. 3. septembril 1891 Viljandimaal.

Torontos suri 22. oktoobril Johannes Kelbre, sünd. 28. okt. 1902 Pärnumaal.

Torontos suri 6. nov. Wladimir Cawriloff, sünd. 28. juulil 1883.

Miks ei nõuta vabadust Baltikumi rahvastele?

President Franklin Roosevelt ütles 15. oktoobril 1940 Ameerika leedulaste delegatsioonile: "Leedu ei ole kaotanud oma iseseisvust. Leedu iseseisvus on ainult ajutiselt katkestatud. See aeg tuleb, mil Leedu saab uuesti vabaks. Ka väikesel rahval on sama õigus vabadusele kui kõige suuremal."

President Roosevelti väljendust võib pidada kehtivaks ka Eesti ja Läti kohta.

Käesoleva aasta juunis ütles senaator Robert Taft jun. oma sõnavõtus, et N. Liidu valitsuse lootus, nagu annaks pikema aja möödumine legaalsuse Balti riikide annekteerimisele, on asjata.

Balti — Eesti, Läti ja Leedu — rahvad on ülimalt tänulikud Lääne poliitilistele ringkondadele, eriti aga USA Kongressi ja Kanada Parlamendi ametlike seisukohavõttude üle — mitte tunnustada Balti riikide anastust. Lääne-Euroopa poliitikud on aga seevastu olnud üsna tagasihoidlikud oma poolehoiu avaldamises rõhutud balti rahvastele nende enesemääramisõiguse ja sõltumatuse taotlustes.

Eestlastel, lätlastel ja leedulastel, kes 36 aastat tagasi kaotasid oma sõltumatuse Nõukogude suurvõimule, näib olevat see viga, et nad on eurooplased, mitte aafrikalased ega asiaadid. Rahvaste enesemääramisõiguse ja sõltumatuse kaitseks Aafrikas ja mujal leidub palju poolehoidu. (Loomulikult kuulub ka meie poolehoid nendele).

Moskva valitseb oma impeeriumi diktaatorlike ja shovinistlike meetoditega. Stalini-ajastul teostas Moskva oma venestamise poliitikat N. Liidus leiduvate erirahvuste hulgas terrori, küüditamiste ja tervete rahvusgruppide asumisele saatmisega.

Hilisemal ajal püütakse rahvuste probleemi N. Liidus lahendada administratiivsete ja terroristlike võtetega. Eesmärgiks on erirahvuste muutmine vähemusrahvasteks nende vabariikides. Partei taotleb ainurahvuslikku, s.t. venerahvuslikku ühiskonda ja vene hegemoonia laiendamist kõikidele N. Liidu osadele.

Venelaste asumist erirahvuste aladele soodustatakse. Kõik võtmepositsioonid on venelaste käes.

Asutustes või ettevõtetes, kus mõni ametnik ei valda kohaliku rahva keelt, tuleb asjaajamise keelena kasutada vene keelt. Venelased esinevad "härrasrahvana".

Kõik need asjaolud tõendavad, et venestamise poliitikat tuleb N. Liidus identifitseerida russitsismiga. URO deklaratsioon (1963) näeb ette "rassilise diskrimineerimise kõrvaldamise käikides tema vormides".

Talumatu vene surve ja jälitamised kodumaal on aegajalt toonud siiski esile õigusenõudjaid. Olgu siin meenutatud kohtuprotsessi Tallinna viie kaasmaalase vastu oktoobris 1975, usklike tagakiusamisi ja jälitamisi, põgenemisi Nõukogude laevadelt. Leedus kallas üks üliõpilane enda bensiiniga üle ja suri leekides — Leedu vabaduse eest.

Üks Nõukogude sõjalaev püüdis Riia lahest põgeneda, see avastati ja võeti armutult tule alla. Kui sellised sündmused oleksid toimunud Tshiilis, milliseid protestitorme oleks see siis tekitanud!

Meie, vabad eestlased, olles kogunenud Stockholmi, et tähistada Eesti Informatsioonikeskuse 30-aastast tegevust, apelleerime lääne avaliku arvamise, eriti Lääne-Euroopa poliitikute poole, et nad sobival viisil avaldaksid sümpaatiat kolmele väikesele balti rahvale, et neid ei unustataks nende vabaduspüüetes, kuigi nad on eurooplased, kes pole kunagi kedagi ähvardanud ja langesid siiski ise agressiooni ohvriks.

Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar, südame- ja kopsuhaiguste vastu võitlemise ühing on andnud ka selleks jõuluks välja jõulumarkide seeria, milliseid jõuluposti kaunistusena müüakse kõikides postiasutustes kuni 15. novembrini. Tulu läheb eelmaintud haiguste uurimise toetamiseks. Tänavused margid on skäärimotiividega. Terve blokk, 50 marki, maksab 10:—, üksikmark 20 ööri.

Leerilaagri eeltööd on juba alanud

XII leerilaager Metsakodus toimub 4. juulist kuni 24. juulini 1977. Leeriõpetajaiks on skm. Eimar Tõldsepp ja skm. Toomas Vaga.

Kuuldavasti on paljud noored leerilaagrist huvitatud. Osavõtjate arv võib ulatuda kuni 50-ni. Leerilaagrid Metsakodus on noortele alati sügavaid elamusi pakkunud ja võimaldanud süveneda usulistesse probleemidesst, mis otsivad igas noores vastust.

Leerilaagri juhid Kaie Päts ja Eero Paldrock on eeltöödega juba alustanud. Noortemaleva piirides on eelregistreerimise lehed juba laiali saadetud. Leerilaagrist võivad aga osa võtta kõik noored. Selleks tuleb laagrijuhile, Kaie Pätsile, registreeruda. Eelregistreerimine teostada enne jõulu. Osavõtumaks on 600 krooni. Sooviavaldus saata aadressil: Kaie Päts, Jättestensgatan 3 C, 417 23 Göteborg.

Kõik need, kes soovivad leerilaagris abiks olla, võiksid endast Kaie Pätsile teatada. Abilisi on vaja toidutegemise juurde, aga ka vabaajategevuses on abi vaja. Nii lastevanemad kui ka juhid on teretulnud abilisteks.

Göteborgi näiteringi revüüõhtu teadustaja Leida Levin tänab saksofoni-solisti Ülo Sülda roosidega. (Foto Kopler).

Muljeid Tallinnast

Ajaleht Neue Züricher Zeitung avaldab pikema artikli ainult tähtedega R.M. märgitud kirjasaatjat reisist Eestisse ja Lätti. Artikli autor naelutab kinni fakti, et Eesti ja Läti on sajandeid olnud Venemaa aknad läände. Tallinnas märkab ta ohtralt soome turiste, kes sinna ilmselt on tulnud enam alkoholi anutimise kui naaberlike või sugulaslike sidemete pärast.

Tallinn on turisti seisukohalt '2kvalitatiivselt kõige arenenuma infrastruktuuriga" linn N. Liidus. Juba vanalinn pakub arhitektooniliselt palju. Peale selle on soomlased ehitanud moodsa hotelli "Viru", mille sisustus esitab moodsat soomestiilset kujundust. Aga ka öölokaalide programmid on üllatavalt läänemaised ja mõeldud enne kõike turistidele. Oma rahvas seisab ukse taga sabas ja pääseb sisse ainult siis, kui ruumi üle jääb.

Eestlased omakorda vaatavad hoolega Soome televisiooni saateid ja saavad selle kaudu teada, mis juhtub teiselpool piire.

Vastumeelsus vene keele suhtes püsib. Turistijuhi järgi ignoeeritakse paljude õpilaste poolt vene keele tunde. Hotellitoas telefoni parandanud noormees kasutab vene keele asemele pigemini viletsat inglise keelt, et ajakirjanikuga vestelda. Ta ütleb, et eestlaste olukord olevat "very, very difficult". Noormees on oma vene keele õppinud sõjaväes. See toimib keelelise integreerimisvahendina kogu N. Liidus, kuna pole mingeid rahvuslikke väeosasid.

Igapäevases elus kuuleb Tallinnas vähemalt samapalju vene kui eesti keelt, pigemini rohkem.

Jajkirjanikule näib, et vähemalt Eesti pealinnas on eestlased rahvusena jäämas vähemusse.

Umbes samasuguesid juljeid saab shveitsi külastaja ka Riiast. Ta näeb kinniste ustega ja suletud akendega maja, mille silt ütleb olevat Läti NSV Välisministeeriumi — niisiis N. Liidule tüüpilise fassaadi, kuna ju midagi taolist reaalselt ei esine.

Kalmistuid külastades näeb ajakirjanik ka punastele läti küttidele püstitatud monumenti. See kutsub läti rahvusest saatjate juures esile sarkastilisi märkusi — läti küttide väitluse tulemused on hoopis erinevad sellest, mis nad omal ajal vist lootsid.

Prof. Reinvald tutvus soome arhitektuuriga

NEW YORK (VES) — Montana ülikooli arhitektuuri osa konna juhataja, arhitekt Ilmar Reinvald, kes on luuletaja Ado Reinvaldi venna pojapoeg, viibis hiljuti Soomes tutvumas sealse arhitektuuriga. Reis sinna toimus seoses Montana arhitektide kongressiga.

Soomlasi oli palutud korraldada kolm seminari, mis ka toimunud ja olnud väga huvitavad. Soomlased olevat seisukohal, et linnade elanike ülemmääraks võiks olla 150.000. Suuremate linnade elanike elu korraldamine olevat juba ebaotstarbekohane.

Soome arhitektuuri kohta on Reinvald andnud väga hea hinnangu, eriti tähelepanu juhtides heale ehitamisele. Soomlased ütelnud, et nad ei ole nii rikkad, et odavalt ja halvasti ehitada.

Bozemani linnas, kus asub Montana ülikool, on Ilmar Reinvald Montana osariigi arhitektide ühingu abipresident ja alates 1. jaanuarist 1977 president. Temalt on ilmunud kaks erialast teost: "Low Cost Housing" (1969), mis läbi müüdud ja "Alternate Low Cost Housing for Montana".

Ilmar Reinvaldi õppejõududeks olid maailmakuulus arhitekt Louis Kahn kes sündis Kuressaares, kust ta isa varsti rändas USA-sse, ja dr. August Komendant. Louis Kahn oli see, kes Montana ülikooli soovitas õppejõuks kutsuda Ilmar Reinvaldi.

Kiri Saksamaalt:

Esinduse avakoosolek ja rahvuskultuuri õhtu

MÜNSTER (EPL kaastööliselt) — Sügishooajal — mardipäeva taustal — leidsid aset 19—21 novembri nädalalõpul. Saksamaa eestlaste kaks suurt üritust Münsteris. Eesti Ühiskond Saksa Liiduvabariigis äsjavalitud uue Esinduskogu avakoosolekud algasid eeltööde korras juba reedel, 19. nov. Üldkoosolek peeti laupäeval ja jatkus töökoosolekuna ka pühapäeval.

Väärib märkimist, et kohal olid kõik 15 valitud esindajat. Koosolekud peeti Esinduse ruumides. Esinduskogu juhatuse esimeheks valiti taaskordselt kauaaegne esimees Johannes Västrik. Pikema mõjuka sõnavõtuga esines Saksamaa eestlaste huvidekaitsja Liiduvabariigi valitsuse juures, Elmar Reisenberg.

Olulisemaid Esinduskogu otsuseid oli Euroopa eestlaste laulupeo korraldamine mais või juunis 1978, kuhu loodetakse ka laulukoore ja rohket osavõttu kaugemaist maadest. Ees seisavad jälle suvepäevad. Kõne all oli ka Noorte Aasta. Valiti ka Noorte Aasta komitee esialgses koosseisus: Esinduse juhatus, ngdr. Elga Kaert ja skm. Ülo Semmel.

Sügisese teise suurema ühisüritusena teostus laupäeval, 20. nov. Eestlaste Keskesinduse korraldusel rahvuskultuuri õhtu ja koosviibimine eeskava, mardihane söömise ja tantsuga Münsteris "ABC — Schützenhofis". Osavõtjate arvult kujunes see elamusrikas sündmus rahvarohkeks, lähenedes 200 eestlasele kogu Saksamaalt. Osavõtjaid oli ligemale 30 keskusest: Aachen, Vielefeld, Brackwede, Bocholt, Brüssel (Belgia), Coesfeld, Dortmund, Düsseldorf, Hamburg, Hannover, Kleve, Köln, Leverkusen, Liege (Belgia), Lingen, Lüübek, Mönchen-Gladbach, München, Münster, Nürnberg, Monheim, Oldenburg, Schönau, Sennestadt, Waldbröl, Warenhof ja mujalt.

Saksamaa Eestlaste Keskesinduse esimeheks valiti taas Joh. Västrik.

Kultuuriõhtu avas lühikese tervitussõnavõtuga keskuse esimees Joh. Västrik, tutvustades ühtlasi kohalolijaid eestlaste huvidekaitsjat Elmar Reisenbergi ja allakirjutanut kui külalist — Saksamaa eestlaste esindajat ÜEKN juures.

Eeskavalises osas andis "Leelo" laulukoor Villi Laidsaare juhatusel kontserdi. Solistidena esinesid Vilma Brinkman-Põldoja, Linda Michel, Sylvia Lemke, Edgar Pent (akordeon). Ruumi hea akustika tõttu oli kontserdi osa eriti mõjuv ja kütkestav.

Noorte rahvatantsutrupp "Põhjala" Helgi Kivi juhatusel esitas oma osa samuti väärikalt. Kõik olid nägusais rahvariietes.

Pärast eeskava peaosa esitamist tutvustas esimees Västrik kõiki Esinduse liikmeid, andes siis sõna allakirjutanule, kes rõhutas tänutundes Saksamaa eestlaskonna tihedat kokkuhoidu ja koostööd, eriti ka kõigi 15 Esinduskogu liikme kohalolekut ja puudutas ka mõnda maailmapoliitilist momenti, samuti eestlaste ühiseid siseelu küsimusi, toonitades eriti teadlike ja tõsiste eestlaste ühtehoiu ja tolerantsuse olulist vajadust eestluse vabadusaate kui ühise eesmärgi tiivustmist.

MUID MULJEID

Kultuuriõhtu kestel, mis vältas üle kuue tunni heas meeleolus, oli allakirjutanul ka pikemaid mõttevahetusi Elmar Reisenbergi, Joh. Västriku, Ülo Semmeli (Saksamaa skautluse keskuse juht) ja mitme vana ja uue sõbraga, nagu õp. Soosaare, skm. Rein Saluri ja teistega.

Ulo Semmel märkis, et eesti skautlus/gaidlus arendab oma tegevust nüüd iseseisvalt, sõltumatult Saksa skautlusest. Seda on põhjustanud viimase osas mõningad sisemised konfliktid ja ümberorganiseerumised. On arvata, et ka Saksa skautlus on nüüd mõnevõrra ümber korraldatud ja leidnud tervikuna tunnustuse Skautluse Maailmabüroolt.

Semmel ütleb, et meie skaudid/gaidid tegutsevad oma programmilt eraldi, kuid ühisel juhtimisel. Tema on taas valitud üldkoordineerijaks, aga juhatuses on enamuses gaidijuhid, esijoones ngdr. Elga Kaert, Maie Toomepuu, Krista Bohn, Tiiu Holzman, nskm. Salumets ja teisi. Skautmasterite kogu esimees on Rein Saluri ja gaididel juba palju aastaid gdr. Alice Fogt.

Tuleval aastal teostub jälle ühislaager. Kevadel on kavatsusel õppepäevad. Eelseisvast maailmalaagrist (1978 USA-s) kavatsetakse osa võtta. Noorte osas on märgata liikmete juurekasvu.

H. MICHELSON

Leedsis Inglismaal suri 25. septembril Herman Mutso, sünd. 25. mail 1914 Martna vallas Läänemaal.

• Keelenurk

"Ülesse" ja "palg"

"D-mark läks **ülesse.**" Peab olema **üles.** "Viienda riigikogu **palg.**" P. o. **pale.** "Taanlaste-rootslaste verine **tapatalg.**" P. o. **tapatalgud.** "Veskijärvele **talgu** korras elektriküte." P. o. **talgute.** "**Tudengite** sügisene suvepäev." Parem: **üliõpilaste.** Asjalikus artiklis ei maksa tarvitada slängi. "Püstitasid **hiigeltorni.**" "**Hiigelsuur** marginäitus." P. o. **hiiglatorni, hiiglasuur.**

Aavik ütles kord, et võõrsõnad on õnneasi. Näib nii, sest ega me muidu näeks trükisõnas "resursid", "paraleelne", "brozhüür", "kasett" **ressursid, paralleelne, broshüür, kassett** asemel. Tuleb vahet teha **toitainete ja toiduainete** vahel. **Toitained:** valgud, rasvad, süsivesikud, mineraalained. **Toiduained:** leib, liha, kala, piim, kartul jne.

"Piirist **lõunapool.**" P. o. **lõuna pool.** "kadusid **üle öö.**" P. o. **üleöö** (täh. kiiresti). "**Veelkord** fotonäitusest." P. o. **veel kord.** "Kus **peaks** toimuma järgmised Eesti Päevad?" P. o. **peaksid.** "**Luteriusu** pühakodade ajaloost." P. o. **luteri usu.** "Usupuhastaja Martin **Luter.**" P. o. **Luther.** "**Järjelikult** on tal õlgus." P. o. **järelikult.** "**Ilmas** juhtub imelikku." P. o. **maailmas,** kui ei räägita udust, äikesest või teistest imelikkudest ilmanähtustest.

"Hoiatus Moskvale: **mingit** poliitikat olümpiaadil." Kas lause on jaatav või eitav? Kui eitav, siis peab olema **ei mingit.** "Külastati **Tallinnat.**" P. o. **Tallinna** (käändub nagu "linn"). "Olid arvestanud **osavõtuga.**" P. o. **osavõttu** ("arvestama" nõuab osastavat käänet). "**Tulejaile** öeldi **teretulemast**". P. o. **tulijaile, tere tulemast.** "Sissemaks ei ole **nõuetav.**" P. o. **nõutav.**

"Koguneti **nõupidama,** taheti **nõupidada.**" P.o. **nõu pidama, nõu pidada.** ma- ja da-lõpulised verbivormid kirjutatakse eelnevast sõnast alati lahku (välja arvatud mõned kindlakskujunenud mõisted, näit. abielluma, tasalülitama jne.!, samuti ka mas-, mast- ja des-lõpulised vormid. "zhaanr" ja "renessaanss" on vead. P. o. **zhanr** ja **renessanss.** "**Tagantjärgi** tark." P. o. **tagantjärele.**

"On sellega pidevalt **tegelenud.**" P. o. **tegelnud.** "Uus **ansambl** on **sama** hea kui endine" P. o. **ansambel, niisama.** "**Ajajooksul** harjuti ka sellega." p. o. **aja jooksul.** "Selts, **milline** likvideeriti." P. o. **mis.** "**Maojärgne** juht, **Põhjakorea** saatkonnad." P. o. **Mao-järgne, Põhja-Korea.** "Töötute arv **augusti kuul.**" P. o. **augustikuus.** "**Rongikäigust** võeti **saja protsendiliselt** osa." P. o. **rongkäigust, sajaprotsendiliselt.** Oleks **vast** huvitav küsida." P. o. **vahest** ("vast" tähendab "alles", "äsja", "hiljuti".

HELMI ELLER

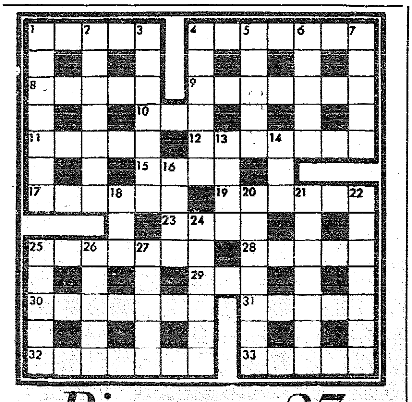

Ristsõna 27

Paremale: 1 Kirjanik Uibopuu eesnimi 4 maakond Rootsis 8 öeldi vanasti ülemusele 9 on see, kus on palju ruumi 10 lähedane sugulane 11 Nixoni valitsuse üks ministritest 12 sauesed 15 pink 17 vanake 19 sugupool 23 rohkem 25 alaealisena 28 linn Prantsusmaal 29 ilus (prants.k.) 30 pealinn Aafrikas 31 elumaja 32 on näiteks plastline 33 pärineb talupoeg.

Alla: 1 tuntuim Eesti graafik (+) 2 ronikasvud 3 valgus enne pimedaks minemist 4 tekstiilaine 5 paks, rasvane 6 leiva viil 7 vankriosad 13 on tänapäeva inimestel vähe 14 juhtub harva 16 väike metsataim 18 vasine 20 sümboolne märk 21 ütleb fotograaf pildistatavale 22 tugevust, vastupidavust 24 haarama 25 Kalevipoja ema 26 kuiv, elutu 27 kuju Fr. Schilleri "Don Carlosest.

Lahendus 26:

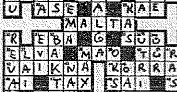

Põhja-Carolina muuseumis

RALEIGH (EPL) — Kuni 1947. a. ei olnud Põhja-Carolina osariigis ühtegi avalikku kunstikogu. Aga siis otsustas osariigi parlament määrata riikliku muuseumi asutamiseks miljon dollarit tingimusega, et osariigi kunstiühing sama palju raha kokku paneb.

Leiduski mehi, kes selle raha hankisid. New Yorgis asuv S. H. Kress Foundation", mille üks programme näeb ette kunstimuuseumide asutamisele kaasaitamise Uhendriikide ulatuses, saanud teada sellest kavast, määras uue muuseumi alusvaraks kunstiteoseid vähemalt ühe miljoni dollari väärtuses. Nii suudetigi avada "The North Carolina Museum of Art" 6. aprillil 1956.

Aga nii nagu ameeriklased ikka, kui nad midagi ette võtavad, siis tehakse see kiiresti ja võimsalt. Nii tuli ka uuele muuseumile rohkesti annetusi ja kunstiteoseid juurde ning ka "Kress Foundation" saatis ühe miljoni asemel kunstiteoseid kahe ja poole miljoni dollari väärtuses. Praegu on Raleighis asuva neljakorruselise kunstimuuseumi kogudes enam kui tuhat kunstiteost kokku seitsme ja poole miljoni dollari väärtuses.

Kogud on korraldatud 56 galeriisse ja annavad ülevaate maalikunsti arengust Euroopas ja Ameerikas Hollandi, Inglise, Flaami, Prantsuse, Saksa, Itaalia ja Hispaania koolkondade näol. Kõik tähtsamad meistrid on esitatud, nende kõrval muidugi ka rida vähemolulisi nimesid. Kuid mõnigi teos on haruldane, nagu Van Ereugheli miniatuur ja Lucas Granachi kaksikportree Martin Lutherist ja Melanchtonist. Rembrandti arvele kirjutatud maalidest tundub küll erakordselt värvikas maal, mille ta aastaarvu järgi olevat maalinud 20-aastaselt, ülimalt kahtlane olevat.

Imetlust tekitavad arvukas kogu suuri portreid kuulsailt inglise portreemaalijailt nagu Gainsborough, Raeburn ja Romney, ja tahtmatult tekib küsimus, mil moel need maalid üldse on Ameerikasse sattunud.

Ja järgmiseks tekib kohe mõte eurooplaste kunstiloomingu kvaliteedist ja mahust, kuna neid teoseid jatkub üle kogu maailma tuhandetesse muuseumidesse. Kaasaegset kunsti esindab esiteks kogu saksa ekspressioniste ja valik ameerika moderniste. Kõige uuema teosena on esitatud kuninganna Elisabeth II portree muuseumi hallis, mille maalis Põhja-Carolina kunstnik Joseph W. King on ainuke portree Ameerikas väljaspool Inglise saatkonda, mis on maalitud otse kuninganna järele. Selle üle on põhjacaroliinlased teadagi väga uhked. Maalil on kujutatud kuninganna pikas kleidis ja mantliga õlgadel istumas pisut pilvise taevaga maastiku taustal.

EKS

Meespühak Ameerikast

Rooma paavst Paul VI astus Vatikanis viimase ametliku sammu, et kanoniseerida pühakuks 19-ne sajandi Philadelphia piiskopi Nepomucene Neumanni, kes oleks esimeseks meespühakuks paljude naispühakute hulgas.

Piiskop Neumann olevat sooritanud imetegusid, mida arstid ei suuda seletada.

Piiskop Neumann oleks kolmandaks pühakuks Ameerika mandrilt, kuna 1946 kanoniseeriti USA-st pühakuks St. Frances Xavier Cabtini ja 1975 kanoniseeriti St. Elizabeth Ann Bayly Seton. Kuid Neumann on esimene meespühak.

Torontos suri 8. novembril Marie Elisabeth Johansson, sünd. 30. märtsil 1896 Pärnus.

New Yorgis suri 6. nov. Oskar Aleksander Mikk, sünd. 23. aug. 1885 Pärnus.

Tartus on surnud 2. nov. Julius Patune 88 aasta vanuses.

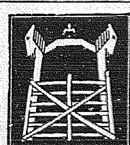

Göteborgi lipkonna Põhjalatütred-Kalevipoeg naisring korraldas Eesti Majas tavakohase jõulumüügi koos tombolaga. Vasakult pr-d Meria, Sandström, Lilleste, S. Tomson, A. Tomson ja Martin tombola-laua taga. (Foto Kopler).

Loengupidaja Eestist

TORONTO (ME) — Kunstiajaloolane Villem Raam Tallinnast pidas möödunud nädalal Torontos kaks loengut gooti arhitektuuri ja kunsti üle Eestis. Loengud olid illustreeritud diapositiividega.

Esimene loeng kolmapäeva õhtul keskendus Tallinnale ja eriti Tallinna toomkirikule. Teine loeng laupäeva pärastlõunal käsitles keskaegseid ehitisi mujal Eestis, eriti Saare- ja Läänemaal, ning ajaloolise väärtusega mälestusesemete restaureerimise ja säilitamise küsimusi.

Raam lõpetas Tartu ülikooli 1939 kunstiajaloolasena ja on hiljuti avaldanud mitmeid raamatuid Eesti keskaegse kunsti ja arhitektuuri kohta.

Torontos viibis ta kunstiajaloolase Eda Sepa külalisena kes ka koos teiste asjahuvilistega nimetatud loengud korraldas.

Paul Kool 75 aastat

Åkers Styckebrukis tähistab 5. detsembril oma 75-ndat juubelisünnipäeva Paul Kool.

Juubilar sündis Kursis, Tartumaal põlises koolõpetajate perekonnas — kolm põlve Koole oli töötanud pedagoogika alal.

Paul Kool õppis Tartus metsandust ja töötas Eestis 20 aastat abi-metsaülemana ja metsaülemana.

Rootsis töötas juubilar 22 aastat Åkers Styckebruki rauatehases sulatajana kuni pensioneerimiseni.

Paul Kool on aktiivselt tegev eesti metsateadlaste ringkondades, samuti Eskilstuna Eesti Koguduses kohaliku keskuse sidemehena.

Teda õnnitlevad tema auväärsel juubelitähtpäeval omaksed, sõbrad ja tuttavad lähedal ja kaugel.

Jüri Remmelgas 70 aastat

Södertäljes täitus 1. detsembril 70. eluaasta Jüri Remmelgal, iseseisvuse- ja pagulusaegsel ajakirjanikul ja populaarsete sõjaraamatute autoril, kelle redigeeriv sulg ritta on seadnud veel terve rea mälestuslikke raamatuid, nende seas viimasena äsja ilmunud Els Vaarmanni monograafia. Tallinna "realistina" oli loomulik, et ka Tallinna reaalkooli ajaloolise teose koostajaks oli just tema.

Remmelgas on pidanud rangelt kinni oma zhurnalisti tiitlist, vaatamata kõigile raamatutele ei ole ta ambitsiooniks olnud kirjanik olla. Kuigi "Tuline värav", "Kolm kuuske" ja "Igavesti" — tema sõjaraamatud — seda igati motiveerivad. Raamatud tema sõjakirjasaatja-muljetest Teise Maailmasõja lahingumöllust.

Jüri Remmelgas alustas oma ajakirjaniku-rada iseseisval kodumaal, kus ta jõudis olla meeldejäävalt voolava vestesulega føljetonist mh. Vaba Maa kontserni ajalehtede juures, kelle amplituud ulatus ka paljudele tõsisemat laadi aladele.

Oma "Vreibärkidega" tuli ta koos pagulusse ja samas stiilis jätkas ta STE-s "Väänaski" Värmlandi-lugudega. Eesti Päevaleheski on tema signatuur märgistanud rohkeid artikleid. Ta on elavalt osa võtnud kultuurilisest kui ka poliitilisest diskussioonist, mõnigi kord vastuollu sattudes julgedes "suurt enamust" trotsida ja olles truu oma vaadetele. See aga on tunnus ühele täisverelisele ajakirjanikule.

Läbi elu on Remmelgas olnud ka laulumees, tihti meeskoori juhtkonnas, varem sageli populaarsete laulusõnade loojana, värsimeistrina ja ka lauljaskonna tegelasena. Södertäljes, kodulinnas, on ta ka kirikutegelane kohaliku koguduse esimehena. Akadeemiliselt kuulub juubilar Korp. Sakalasse.

Head tervist ja sulge soovivad juubilarile vanad ja uued kolleegid vabas maailmas.

K.

Linda Miller ja Johnny Berglund abiellusid Rinkebus.

Valve Andre Tagore-presidendiks

VALVE ANDRE

TORONTO (EPL) — Näitlejatar Valve Andre, kes kuulub Kanada riiklikku Mitmekultuurilisuse Nõuandvasse Kogusse eestlaste esindajana, valiti nüüd Sihtasutuse Tagore Lektoraat presidendiks.

Sihtasutuse eesmärgiks on kuulsa India poeedi ja Nobeli laureaadi Rabindranath Tagore elutöö tutvustamine. Sihtasutusse kuuluvad nimekad teadlased ja kultuuritegelased. Tagoret tõlgiti teatavasti ka iseseisvas Eestis.

Veedami töö auhinnati

USIA (USA Informatsiooniagentuur), millele allub ka "Ameerika Hääl" ja selle eestikeelne saade, auhindas hiljuti temale alluvais asutusis töötavaid. Taoline auhindamine toimub kord aastas.

Euroopa, Kaug-Ida, Lähis-Ida, Ladina-Ameerika ja Aafrika osakondadele anti välja kokku viis auhinda. Neist määrati kaks ingliskeelsele osakonnale ja kaks N. Vene piirkonna osakonnale. Auhinnatuks viimases osas osutus kogu Gruusia osakond. Teine auhind määrati vene osakonnas töötavale Barskile. Viies auhind oli määratud "Ameerika Hääle" eesti osakonna juhatajale Voldemar Veedamile.

Auhind kannab nime "Eriliste teenete auhind".

Märt Raud avaldab tänu

Palju oli neid organisatsioone, asutusi, vanu sõpru ja häid tuttavaid, kes mind mu 95. sünnipäeval õnnitlesid ja meelde tuletasid. See kõik valmistas mulle erakordselt suurt rõõmu. Palun kõiki tervitajaid vastu võtta mu siiras-südamlik tänu ning tugev vanamehelik käespigistus!

MÄRT RAUD

Esindus esitas kaebuse Tööturuministeeriumile toetuste jagamise kohta

Rootsi Eestlaste Esindus on esitanud Tööturuministeeriumile edasikaebuse Sisserännuameti hiljutise otsuse vastu eesti organisatsioonidele antud toetuse suhtes. Teatavasti andis Sisserännuamet toetust Esindusele 45.000 krooni, kuna Eesti Komitee sai 135.000 tingimusel, et ta omakorda annab sellest toetusest 90.000 edasi teistele organisatsioonidele.

Esindus leiab, et Sisserännuameti otsus ei ole kooskõlas Riigipäeva poolt püstitatud toetuse jagamise eeldustega ning palub endale määrata toetuseks esialgselt soovitud summa 125.000 krooni.

Esinduse kirjas loetakse üles Riigipäeva otsusega kehtivad reeglid toetuse jagamisel, nimelt et toetust saav organisatsioon peab olema demokraatlikult üles ehitatud, tegevus peab toimuma peamiselt Rootsis ja organisatsioon peab ise katma osa kuludest.

Esinduse kirjas öeldakse edasi: "Meie arvates ei vasta Eesti Komitee sellele, mida sisserändajate uurimus ja seaduseelnõu mõtleb demokraatlikult ülesehitatud organisatsiooniga. EK peab enda eesõiguseks üksinda vastu võtta ja administreerida eesti rahvusgrupile määratud toetusi. EK liikmeks võib aga saada ainult, kui Komitee juhatus sooviavalduse heaks kiidab."

Teatavasti said sisserännuameti eeskirjade kohaselt EK kaudu toetust Rahvusnõukogu, Rahvusfond, Kultuurikoondis, Balti Arhiiv ja Balti Instituut. Nende kohta öeldakse Esinduse kirjas: "Balti Instituut ja Balti Arhiiv ei ole organisatsioonid sisserännu-uurimise komisjoni mõttes. Viimati mainitu on vormiliselt Balti Komitee poolt ametissemääratud komisjon. Balti Instituudil oli varem sama staatus, aga on nüüd vormiliselt iseseisev instituut, kes tugevasti rõhutab oma teaduslikku iseloomu ja kellel kuuldavasti on 110 liiget."

Eesti Rahvusfondi, Rahvusnõukogu ja Kultuuri Koondise kohta öeldakse, et need on "Eesti Komiteesse kollektiivselt liitunud liikmed" ja et selles ühenduses esineb oluline "topeltarvestamine", kuna "suur osa nende organisatsioonide liikmeist samaaegselt on ka isiklikult Eesti Komitee liikmed". Eesti Kultuuri Koondise suhtes peab Esindus küsitavaks, kas see organisatsioon on "üleriigiline", kuna selle tegevus peaaegu kogu ulatuses toimub Stockholmis. Esindus peab soovitavaks, et ministeerium lähemalt tutvuks kirjeldatud olukorraga. Esinduse kirjale on alla kirjutanud juhatuse esimees Olaf Muruk.

Eesti Komitee põhikirja järgi võtab liikmeid vastu EK juhatus ning "liikmeks võivad olla kõik Rootsis asuvad demokraatlikult mõtlevad eesti rahvusesse kuuluvad teguvõimsad isikud ja nende poolt moodustatud organisatsioonid". Nagu EK esimees Heinrich Mark kinnitab Eesti Päevalehele, ei ole seni esinenud ühtegi juhtu, kus EK juhatus individuaalselt liikmeksastumise palve tagasi lükanud. Et juhatus võtab vastu liikmeid, on tavaline liikmesorganisatsioonide puhul.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Jõulukoosviibimine

Jõulukoosviibimine toimub pühapäeval, 12. dets. kl. 16 Nelipühi kirikus, Smedjeg. 23. Kavas jõululaule, jõuluevangeelium, laule "Lauridelt", kohvilaud. Kõik südamest tere tulnud.

GÖTEBORG

Jõulukoosviibimine

Eesti Pensionäride ühing Göteborgis jõulukoosviibimine toimub Eesti Majas 11. dets. kl. 15. Jõulupalvus õp. Vagalt, rikkalik jõuluroogade laud, loterii väärtuslike võitudega, ühislaule ja ettekandeid. Osavõtt tasuta ühingu liikmetele, külalistele tasuline. On oodata ka valguse- ja rõõmutoojaid. Registreerimine vajalik, tel. 48 21 12 (Metslov) ja 23 15 49 (Ojari).

LUND

Jõuluõhtu Lundis

Pühapäeval, 19. detsembril kell 15.00 toimub Lundi Kloostrikiriku kogudusemajas Petersgårdenis, Trollebergsvägen 43, Lundi Eesti täienduskooli ja Laste mänguringi jõuluõhtu kõigile eesti lastele Lundi ja Malmö piirkonnas.

Õhtu kavas on: 1. Jõuluevangeelium — õp. Karl Laantee. 2. Jõuluootust tähistavad ettekanded täienduskooli õpilastelt, mänguringi lastelt ja Lundi-Malmö skautlikest noortelt. 3. Jõuluvana külaskäik maiustuspakkide ja isiklike kingituste üleandmisega. Kohvilaud. Loterii.

Maiustuspakkide saamiseks palutakse lapsi üles anda. Pillemai Laasile (tel. 040/46 53 85) või Liivi Aringule (tel. 046/14 34 71). Maiustuspakid täienduskooli õpilastele ja laste mänguringlastele on tasuta, teistele 6 kr., mida on võimalik tasuda ka jõuluõhtul pääsmete lunastamisel. Pääsmete lunastamisel. Pääsme hind: täisrealistele kohvilauaga 10 kr., kohvilauata 5 kr. Lastele väljaspoolt kooli kohvilauast osavõtt 5 kr.

Noored ja vanad, tere tulemast jõulupeole!

NORRKÖPING

Käsitööde näitus

Näitus toimub Norrköpingi skaudisõprade seltsi korraldusel 5. dets. kuni 12. dets.

NORRKÖPING

Jõululaat

Jõululaat toimub 12. dets. loteriiga ja müügilauaga. Rohkesti jõulukinke, kaarte, helipläate, kirjandust, hõbeehteid. Kell viis Luutsia.

STOCKHOLM

Lasteaia teade

Koolieelikuid, kes soovivad osa võtta Lasteaia jõulupeost 18. dets. kl. 11 Eesti Majas, palutakse tingimata registreeruda jõuluvanalt paki saamiseks hilj. 11. dets. tel. 20 50 91.

STOCKHOLM

Naisringi jõulupidu

REE naisringi jõulukoosviibimine on esmaspäeval, 13. dets. kl. 17.30 Sandhamnsg. 1. Õhtusöök, ettekandeid ja vastastikkused kingitused. Tere tulemast.

STOCKHOLM

Koguduse õhtu

Koguduse õhtu toimub pühapäeval, 5. dets. kl. 16 Hägersteni Uppenbarelse kiriku suures saalis. Õp. Endel Kõpp kõneleb advendi puhul teemal "Miks Messias ei tule?". Kohvilaud.

STOCKHOLM

Tushijooniste näitus

Eino Tubin esitab om tushijooniseid Itaaliast ja Türgist Eesti Majas, Walling. 34 ajavahemikul 4—18 dets. Tubin sündis 1942 Tartus. Kooliajast saadik on ta joonistanud maastikke ja linnavaateid välismaareisidel, töötades tavalise tushisulega. Eino Tubin on elukutselt ajakirjanik sõjaväe ja ametiühingute alal. See on tema teine avalik näitus.

STOCKHOLM

Pensionäride jõulud

Jõulukoosviibimine pensionäridele toimub laupäeval, 18. dets. Eesti Nelipühi Kiriku ruumides, Bråvallag. 11, S:t Eriksplani T-jaama lähedal. Algus kl. 14. Kavas jõululaule, jõuluevangeelium, lauluettekandeid ja kohvilaud. Kõik pensionärid koos perekonnaliikmetega on teretulnud.

UPPSALA

Jõulukoosviibimine

Teisip. 14. dets. kl. 15 toimub Uppsala Eesti Pensionäride ühingu selle aasta viimane kokkutulek piduliku jõululauaga Eesti Kodus, Geijersg. 12 A. Jutlustab praost Aunver. Neid liikmeid, kes kavatsevad tulla koosviibimisele ja pole veel tasunud jõululaua eest 10:- palutakse end registreerida kuni 10. dets. Registreerimisi võtavad vastu Hilda Bergman, tel. 11 31 38 kl. 13—15 ja Juliana Kaasik, tel. 11 35 02 kell 9—12.

Celia Aumere esineb

Celia Aumere

Laupäeval, 4. dets. kell 15 esineb Celia Aumere raadio poolt korraldatavas muusikalises salongis ansambli mängus Nybroplanil asuvas Gamla Musikaliska Akademin. Kontsert antakse edasi ka raadio kaudu.

Rootsi Eestlaste Esinduse Esinduskogu sügisistungist (21. novembril Medborgarskolas, Stockholm) osavõtjaid. Selle istungiga tähistati ühtlasi Esinduse 20. aastapäeva. Esireas vasakult: Rudolf Schmuul, Valter Soo, Ahti Pae, prof. Hans Kauri, Karl Laantee ja Mart Küver. (Foto Lepper).

Armast sugulast, sõpra
ja ristiisa

Theodor Mast'i

Sünd. 4/11 1906 Tallinnas
Surn. 26/11 1976 Eskilstunas

mälestavad

JAKOB

ARTUR

MARTA
abikaasaga

VIIA
perekonnaga

KERSTI
perekonnaga

Bridzhiringi asutajat
ja liiget

Theodor Mast'i

Surn. 26/11 1976

mälestab kurbuses

ESKILSTUNA ES
BRIDZHIRING

Armast

Theodor Mast'i

mälestavad kurbuses

AMANDA ja ANDO

Bernhard
Lehiste't

mälestavad ja avaldavad perekonnale kaastunnet

Älgö naabrid:

ARVO END

ROBERT ENGMAN

KARL SULE

ROMAN VÄLI

perekondadega

Armast sugulast

Aleksander
Söderlund'i

mälestavad kurbuses

JOHANNA

HELJO ja REIN
perekonnaga

MAGDA

AINO ja ENDEL

Unustamata armast abikaasat, vanaisa ja venda

Robert Ots'a

mälestavad kustumata leinas tema 5. surma aastapäeval 5. detsembril

LEENI, ANNE, ROGER

VALTER
abikaasaga

Platon. . .

Alg. lk. 1

le ja ülemdiakon Aleksander Valmile, mõlemad Ameerikas.

Sinod otsustas ülempreester Sergei Samoni ettepanekul teha ülemdiakon Valmile ettepanek preestriametisse õnnistamiseks.

Sinodile esitatud ortodokskiriku muretsemise sihtastuse aruandest selgus, et fondis oli aastavahetusel 125.520 krooni.

Salme Murrikse

Leinavad

POJAD ja ÕDE

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 15. detsembril kell 12.30 Spånga kirikus.

Head sõpra

Oskar Hint'i

mälestavad endised kaasteenijad Eesti Vabariigi Mereväest:

E. ROSEN

J. TUULIK

J. VASKO

Armas koolivend ja end. Pärnu S.S. Tervise kaassportlane

Johannes
Elmar Nurk

Mälestavad

PEET KAARET

REINHOLD VILGATS

ILMAR SILIKSAAR

KARL VARE

META JÜRISOO-
METSAOTS

SENTA KARUPÄÄ

LIISI RISTIKIVI

ANTS VELLET

JUTA WILTON-
METSAOTS

Oma liiget
Komissar

Johannes Nurk'a

mälestab

ENDISTE EESTI

POLITSEIAMETNIKE

KOGU ROOTSIS

Johannes Elmar
Nurk'a

mälestavad

KRISTOFOR PILMAN

ANTON KRAPP

KARL TOHV

KARL SAAR

Alver. . .

Alg. lk. 1

Betti Alveri luulet luges meile Epp Lohk-Sundström — läbituntult ja hea ilmekusega. Enim jäi kohapeal meelde "Jeerum". Kahjuks ei olnud korraldajad kavalehele juurde lisanud Betti Alveri luuletuste tekste, nagu seda tehti tänuväärselt Ilona Laamani luuletuste puhul, samuti saime tekstid Senta Möök-Hallbergi poolt esitatud lauludele.

Järgnevas muusikalises osas esitas Senta Möök-Hallberg (alt) neli laulu: Juhan Aaviku "Suviõhtu maal" (Marie Underi sõnad), Artur Kapp'i "Sa tulid" (Juhan Liivi sõnad), Eugen Kapp'i "Õhtul" (Kersti Merilaasi sõnad) ja Kaljo Raidi "Hingamispäev" (Arvo Mägi sõnad). Klaverisaade Harri Kiisk.

Senta Möök/Hallbergi hästikoolitatud hääl kõlab kandvalt, me kuulame teda mõnuga. Erilist huvi oma uudsete võtetega eesti soololaululoomingus äratas Kaljo Raidi helind "Hingamispäev", mis on kirjutatud 1973.a. tekstiautori Arvo Mägi 60. sünnipäeva juubeliks. Siin on nõudlikke ülesandeid klaverisaatjale ning lauljale on helilooja ette näinud ebatavalisi esinemisvõtteid. Puhuti tuleb tal normaalse laulmisviisi asemele näiteks imiteerida pasunat, asetades kaks kätt toruna suu ette.

Või katta ühe käega suu lapiti, et saavutada sordiini all laulmist, või vibraato efekti saavutamiseks kiiresti ühe käega katta ja avada suud. Heliloojal on lisaks veel teisigi, siin mainimata, teatrikunsti meenutavaid võtteid. Aga kogu ettekanne oli omamoodi huvitav ja teostati hea maitsega.

Kirjandusõhtu lõpetati Enn Nõu ja Helga Nõu proosapaladega ning Ilona Laamani luuletustega autorite ettekandes. Abielupaar Helga ja Enn Nõu on kaks noort, ergast ja andekat vaimuinimest, kelle küllasõit Stockholmi (nad elavad Uppsalas) on alati teretulnud ning kellel on ikka midagi uut ja huvitavat külakostiks kaasa tuua ning kunstipäraselt ette kanda. Sedapuhku esitas Enn Nõu katke oma lähemal ajal ilmuvast romaanist "Lõigatud tiibadega". Kolm eestlast kaaperdavad Arlanda lennuväljal rootsi reisilennuki enam kui saja reisijaga, nende hulgas ka Rootsi peaminister.

Hõivajad nõuavad Rootsi valitsuselt Eesti Vabariigi tunnustamist ja küsimuse viimist rahvusvahelisele foorumile, ähvardades vastasel korral lennuki koos reisijatega õhku lasta. Eelteadete kohaselt on romaan "Lõigatud tiibadega" laiahaardeline ilukirjanduslik pilguheit eestlaste ajaloole ja tänapäeva tulevikuideoloogiale.

Tähelepanuks raamatusõpradele: Enn Nõu romaan "Lõigatud tiibadega" kuulub Eesti Kirjanike Kooperatiivi tuleval aastal ilmuva A-seeria poolsarja. Siia kuuluvad peale mainitu veel Enn Nõu teine romaan "Pärandusmaks" (arvatavasti järg romaanile "Lõigatud tiibadega") ning teosed Ain Kalmuselt, Peeter Lindsaarelt, Ilmar Jaksilt ja Arvo Mägilt.

Kui ma kuulsin õieti, siis tabas mu kõrv paaril korral et Enn Nõu kasutab oma romaanis nimetust "kojamees" olukorras, kus arvatavasti on tegemist mõne alama ametnikuga. Kodumaises keelepruugis märkis sõna "kojamees" teatavasti isikut, kelle ülesandeks oli trotuaari ja tänava pühkimine ja talvel lume rookimine maja krundi ulatuses. Samuti maja sisemuses kodade ja treppide puhastamine.

Ilona Laaman luges meile viis oma luuletust. Rootsi tuntud poeet ja kultuuriisiksus Anders Österling ütles kord ühes televisioonis edasi antud intervjuus, et ühe luuletuse mõistmiseks ja sellele kaasa elamiseks ei piisa ühekordsest kuulmisest. Peame seda ise lugema — ja mitte üks kord.

Viimasena luges Helga Nõu meile katke oma uuest, poolelioolevast noorsooraamatust. Varem on talt ilmunud kaks teost. Võisime järjekordselt veenduda ta suutmistes noorte hingeeluavaldusi, nende käitumist ja ütlemislaadi usutavalt kirjeldada ning seda lugejaile ja kuulajaile kunstilise ilmekusega esitada.

Ligemale kaks tundi kestnud sisuka kirjandusõhtu lõpetas Kultuuri Koondise esimehe Leonid Laidi sõnavõtt. Ta rõhutas Eesti Kirjanduse Fondi esimehe kirjanik Karl Ristikivi sõnu, et meie probleemiks on jätkuvalt — kuidas säilitada oma kirjandust, oma keelt, oma rahvust. Meie ei tohi väsida!

ED. REINING

Pen. . .

Alg. lk. 1

takse muidu ebasoodsasse positsiooni ilma teda vangistamata.

Kolmandaks võidakse kirjanik oma kodumaalt välja visata, lootes, et oma lugejatest äralõigatud kirjanik närtsib.

Võib mainida mõningaid andmeid kirjanike arvu kohta, kelle suhtes on kasutatud eelmainitud meetodeid:

Tshiilis 14, Kuubas 2, Filippiinidel 3, Iraanis 4, Nõukogude Liidus 12, Lõuna-Aafrikas 6 kirjanikku.

PEN-klubi aastakoosolekul Londonis augustis esines peakõnelejana Arthur Koestler, selle vastu protesteeris Ida-Saksamaa. N. Liidul olid vaatlejad koosolekul, liikmeksasturnise sooviavaldust ei esitatud.

PEN-klubi põhikiri nõuab igalt kohalikult klubilt, et see astuks vahele tagakiusatud kirjanike kaitseks. PEN-klubid Brasiilias, Jugoslaavias, Poolas, Lõuna-Koreas ja Ida-Saksamaal on avaldanud tugevat ja vahel tulemusrikast survet oma valitsustele. Poola PEN-klubi ei esinenud sel korral koosolekul, kuna ühele delegaadile ei antud viisumit — teised jäid koju solidaarsusest.

Shveitsi. . .

Alg. lk. 1

küüniliselt ajaks "iseseisvusetuse ikke all". Nõukogude ajaloolased on innukad kujutama natsistlikku terrorit neis riikides, kuid vaikivad täiesti N. Liidu okupatsioonide kuritegudest.

Tänapäeval elatakse Baltikumis keskmiselt ilmselt paremini kui ülejäänud N. Liidus. Kuskil mujal ei kohta niipalju soliidseid, korras peetud üksikelamuid. Venelased ise nimetavad Balti riike "meie lääneks".

Aga venelaste massiline sisserändamine industrialiseerimise ettekäände all on eestlased ja lätlased muutnud napiks enamuseks omal maal. Riias ja Tallinnas on nad juba vähemusrahvused. Parem näib olevat olukord Leedus, kus leedulased ikka veel moodustavad u. 80% kogu rahvastikust.

Vene keele domineerimine on ilmne, kuigi on tehtud järeleandmisi kohalike keelte ja kultuuride harrastamisele. Rahvastiku nördimus selle tõttu on selgelt märgatav. Kardetakse rahvusliku autonoomia ja etnilise identsuse kaotamist ja kurdetakse poliitilise surve üle. On tehtud üksikuid meeleheitlikke protesti- ja vastupanuaktsioone (mida artikli autor loetleb).

Need vastupanupüüded on nõukogude rezhiimi poolt hoitud kontrolli all. Üldiselt näib poliitiline resignatsioon olevat tugevam kui vastupanu tahe. Inimesed katsuvad kohaneda, hoiavad oma tundeid tagasi ja tõmbuvad eraellu. Demonstratiivne uhkus oma rahvusliku kultuuri ja selle traditsioonide üle püsib. Aga rahval pole kuigi palju illusioone selle kohta, et nende rahvuslik saatus võiks lähemal ajal muutuda. Selleks aitab kaasa ka teadmine, et Helsingis ratifitseeriti pidulikult Euroopa riikide praegused piirid.

Fakt on, et omal ajal kättevõideldud rahvuslik iseolemine ja enesemääramisõigus (millest mujal puhul nii palju räägitakse), on nende rahvaste vägevate naabrite poolt jalge alla tallatud.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Koguduse Naisring

EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi koguduse naisringi kokkutulek on teisipäeval, 7. detsembril kell 17.30 KFUM-i ruumides, parkgatan 11 (mitte Toomkiriku koguduse majas, Kyrkogatan 28 nagu varem teatatud). Teretulemast!

SIIT ja SEALT

Helga Goldman, endine Narva ja Tallinna elanik, kes praegu elab Tshiilis, viisib New Yorgis külas Pedro Krusteni perekonnas — külaline on Krusteniga sugulane.

Harold Uni, eestlasest õigusteadlane Oregoni linnas Oregoni osariigis, on kohalikuks kohtunikuks.

Eedo Karrisoo asutas Portlandi, kuhu ta mõne aja eest asus, muusikastuudio. Endise ooperitenori õppestuudio asub tema maja alumisel korrusel.

Stockholmi Algkooli jõulupidu

Stockholmi Eesti Algkooli jõulupidu peetakse tänavu pühapäeval, 12. detsembril kl. 13 (eeskava algab kl. 14). Pidu toimub nagu tavaliselt Skanstulli Gümnaasiumi aulas, Bohusgatan 24—26, T-rongi jaam Skanstull).

Pääsmete hind täiskasvanuile 15:-, kooliealistele lastele 3:- ja koolieelikutele tasuta.

Jõulupeo avab peapiiskop Veem jõulupalvusega õpilaste kaasabil. Eeskavas esitatakse deklamatsioone ja muusikalisi ettekandeid.

Traditsiooniline jõulunäidend on tänavu Ao Vaksi "Talvemuinasjutt", mida lavastab autor ise.

Peole tuleb ka jõuluvana, kes on lubanud lastele kaasa tuua jõulupakke maiustustega. Tal on aga vaja teada pakke soovivate laste nimesid, mistõttu on vajalik pakid aegsasti ära tellida, sest peol pole selleks enam võimalust.

Tellimised tel. 08/10 64 26 (Eesti kool) kl. 9—14. Paki hind on 12:- ja viimne tellimise päev on 8. dets.

Peame meeles, et einelaud avab uksed kl. 13 ja on avatud ka näidendi-eelsel vaheajal.

Tellimishinnad

Inflatsioon on käesoleval aastal teravalt tabanud rootsi ajakirjandust kogu ulatuses. See on selgelt ilmnenud tellimishindade kiires tõusus, mis Stockholmi suurlehtede juures ulatus kuni 37. protsendini. Keskmiselt oli aga tõus üle maa 22 protsenti vaatamata sellele, et suur osa ajalehtedest saavad suhteliselt suurt riiklikku toetust.

Eesti Päevaleht teatavasti sellist toetust ei saa Presstödsnämndeni kaudu ja klassifitseeritult "sisserändajate ajaleheks" sellisena saanud vaid umbkaudu seitsmendiku sellest summast, mida vastava suurusega rootsi ajakirjandus saab, Invandrarverketi kaudu. Asutuse äsjase otsusega vähendati seda toetust 10.000 krooni võrra eelmise aastaga võrreldes. Nii ei pääse ka Eesti Päevaleht inflatsioonikulude katmisest tellimishinna kaudu. Nimelt on trükikulud käesoleval aastal suurenenud 21 protsenti, postikulud 40 protsenti.

Eesti Päevalehe 1977. aasta tellimishinda on tulnud selle tõttu tõsta 9,5 protsenti, mis on madalaim kogu Rootsis ilmuva ajakirjanduse kohta. Uus tellimishind on aastas 236, 4-kuu-perioodis 85 ja kuus 23 krooni.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Noorte muusika- ja kunstiõhtu

Stockholmi Eesti Osakond korraldab reedel, 10. dets. kell 19.30 noormuusikute ja noorkunstnike õhtu Stockholmi Eesti Majas Walling. 34. Liis Jaanivald esitab flöödisoolosid, Mart Jürisoo laulab eesti rahvalaule (seadnud Kaljo Raid jt.), omaloomingut tutvustavad Jaan Seim, kes laulab kitarri saatel laule Rummo sõnadele, ja klaveril esineb Toomas Tuulse. Kunstitöid panevad välja Olav Heinmets, Mihkel Olt, Elle Palu jt. ning fotosid Jaak Kruusmägi. Kontsertosa järele serveeritakse juustu ja veini. Sissepääs 20:- ja Osakonna liikmeile 15:- Ettetellimine vajalik. Registreerida hiljemalt 8. detsembriks: Maria Kiisk tel. 47 99 27 või Leena Õun (tööl) 730 09 10/154.

BORÅS

Jõulupuu

Boråsi Eesti Seltsi jõulupuu toimub Caroli koguduse majas 19. dets. kl. 15. Kava kohta täiendavalt hiljem.

Henno Saarne ja Heli Saarinen abiellusid Helsingis.

KIRIKLIKKE teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: II adv. jumalat. Jakobis 5/12 kl. 14, kog. õp., laulur.

ALINGSÅS: Maakirikus I adv. jumalat. 4/12 kl. 15, õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed.

HALMSTAD: Olaus Petris I adv. jumalat. 5/12 kl. 14, õp. Vaga, orelil Ström, laululehed.

KOPENHAAGEN: Tauseni kirikus jumalat. 11/12 kl. 14, õp. Laantee. Koosv. Astrid Baki kodus, vestlus kirjanduslikul teemal dr. Salult.

NORRKÖPING: Matteuses jumalat. 5/12 kl. 13.30, praost Töldsepp, orelil Piirimets, laulur. Samas kog. täisk. koosolek nõuk. liikmete valimiseks.

OLOFSTRÖM: Kirikus jumalat. 12/12 kl. 16, õp. Laantee, orelil Eha Põhl.

OSKARSHAMN: Kirikus jõulujumalat. 18/12 kl. 15, õp. Takkel, armulaud. Kog. majas kohvilaud.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik 4/12 kl. 18 õhtuteen. litaaniaga. 5/12 kl. 11 liturgia ja kog. aastap. palve Maria kiriku kabelis, preester Suursööt.

NORRKÖPING: Trozelli kabel, Trozellig. 16 liturgia eesti ja soome keeles 5/12 kl. 11, ülempr. Juhkam, kantor Wallén.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11 pühapäevakool 5/12 kl. 10, kl. 11 jumalat., Linda Nõu USA-st, Allan Laur, koor ja "Laurid". 7/12 kl. 19 palve- ja piiblit.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 5/12 kl. 14, Vaim, Rebane. 8/12 kl. 12 palve.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 12/12 kl. 11, Milder, lauluettek., Kristuse surma mälest.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23 jumalat. 12/12 kl. 16, Laurid kõnes-laulus, kohvilaud.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 5/12 kl. 11, Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 4/12 kl. 15, Viikholm. 5/12 kl. 15 Faltis, Milder, soolo-, duett- ja koorilaule, Kristuse surma mälest.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 5/12 kl. 11, Nyman, Kristuse surma mälest. Piibli- ja palvet. 4/12 kl. 15 ja 8/12 kl. 13.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 5/12 kl. 13, kohal. vennad.

UPPSALA: Bapt.-Kirik, Korskyrkan, S:t Persg. 26 jumalat. 4/12 kl. 14, Vaim, Targama.

Ramona ja Tiit Mäekaskil sündis New Jerseys USA-s teine laps — tütar Tiia-Anne.

Eestlased eelistavad
TELEFUNKENIT

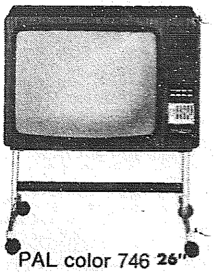

PAL color 746 26"
Täielikult moduliseeritud
Loomulikud värvid ja
äärmiselt terav pilt.

Tavaline hind........4.195:-
Vana TV eest........ 400:-
Te maksate.....3.795:-

normalms radio & elvaruhus ab
Svandammsplan 2, Hägersten
Tel. 08/45 13 60

TAURUS
10 protsenti
hinnaalandust eestlastele

Suur valik laualampe, seinalampe, kodusisustusmaterjali, vaipu ja voodikatteid.

TAURUS

Östermalmis, Storgatan 42, Stockholmis, tel. 61 17 31
Külastage meid ja võtke kuulutus kaasa!

Vaba eestlaskonna
informatsiooonileht

EESTI PÄEVALEHT

91

Ilmub kolmapäeviti
ja laupäeviti

Piilupart Kalle

SELLE MA OSTAN.
ODAV JA HEA! KÕIGEST 14:50
VAATA KAISA - SELLE ALLES SAIN ODAVALT KÄTTE.
MUL POLE AEGA ROHKEM RÄÄKIDA. MUL ON UUS TÖÖKOHT - EI TAHA HILINEDA.
PETTUS JA SOHK! MA NEILE NÄITAN!
URR! NAD ON SUNNITUD VOOLIKU TAGASI OSTMA!
NÜÜD NAD SAAVAD TÕDE KUULDA!
KAEBUSED
8-25
KAEBUSED
JAH?
WALT DISNEY
5R4F

Fantoom

„VEEL ÜHE GENERATSIOONI EEST OLID TIRANGID PEAKÜTID"
TA ON MINU!
EI - MINU!
217X
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
KUNI DRAGOS - MEIE DRAGOSE ISA - TORMAS TUULISPASANA KOHALE.
„TA SAI NENDE JUHID KÄTTE JA LÕI NENDE PEAD KOKKU - PEAKÜTTIDELE SOBIV TRAHV".
„JA NAD OLID SUNNITUD PEAKÜTTIMISE LÕPETAMA".
OLI HEA SEE VANA AEG.
TULEB TAGASI!
FALK & BARRY 7/21
TIRANGI - METSIK SUGUHARU UDUMÄGEDE NÕLVAKUIL.
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
NAD IGATSESID TAGASI PEAKÜTTIMISE AEGA.
FALK & BARRY 7/22
SUGUHARUD LLONGO JA WAMBESI - LAISAD, RIKKAD JA LAISAD.
MEILE NAD VASTUPANU KÜLL EI OSUTA.
218X
MEIE AEG TULEB!
NÜÜD: RAHU SÄILITAJAD -
219X
FALK & BARRY 7/24
OMAL AJAL OLI ALATI SÕDA SUGUHARUDE VAHEL.
SIIS RELVARAHU JA NÕUPIDAMINE NEUTRAALSEL PINNAL DRAGOSE JUURES.
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
EDASPIDI RAHU - LÕPP SÕDADELE!
OLGU RAHU SÜMBOLIKS KULDNE HÄRG - INIMESE TRUU TEENER.
NÜÜD: KULDNE HÄRG.

Televisiooniprogramm

TV Lördag

4 DECEMBER

TELEVISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.30 Tapahtumia. Aktuellt för finskspråkiga.
10.00 Kuinka kesävieraita sadaan.
Barn-TV: Hur får man sommargäster?
10.15 Ajankohtainen asia.
Aktuell debatt. Endast på finska.
10.45—11.00 Matkalta Montreallin.
Vägen till guldmedalj. En stund med brottaren Pertti Ukkola inför OS i Montreal, tankar och träning. Textat på svenska.
14.00 Por favor 2.
14.30 Studio S. Skolan och jämlikheten. Repris.
15.30 Tipsextra. Programled. Leif Larsson. Kommentator: Fredrik Belfrage. Göteborg.
17.55 Helgmålsbön. Från Horns kyrka i Östergötland.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Aktuellt i veckan. Textat.
18.30 Eva, Kas och biskopen. Om julfirandet. KAS tycker som den gamle prosten: Vad skall folk i kyrkan att göra på första advent och julottan när de inte syns där eljest? Är det inte billigat att söka tröst i julstämning när världen är så grym? Han lär få en del oväntade svar.
19.05 Julkalendern. Textad repris.
19.15 Julkalendern med Teskedsgumman, Drutten och Krokodilen. Sänds även 5.12 kl 17.15.
19.30 Den vita stenen. Textat.
20.00 "21". Frågetävling i allkunskap. Programledare: Lennart Hyland.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Månadens väder. Hur blev novembervädret?
21.50—23.25 McCloud. Årets hetaste dag. New Mexicosheriffen Sam McCloud på uppdrag i New York.

TELEVISION 2

13.55 Vetenskapens värld. Den internationella parapsykologiska forskningen redovisas. Repris.
14.55 Dokument utifrån. Repris.
15.25 Anslagstavlan.
15.30 Invandrardags — Zdravo Jugosloveni.
16.55 Två skoputsarpojkar i Lima. Textad repris.
17.20 ca Boktipset. Textad repris.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Bullerbock.
17.55 ca Boktipset. Stefan Mählqvist presenterar Grodan och paddan av Arnold Lobel.
18.00 Lördags — de nya böckerna.
18.30 Glada galleriet.
19.00 Då går vi till Maxim. Stumfilmer från den gamla kvartersbiografen. Torsten Jungstedt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Älskare och andra skojare. Amerikansk långfilm från 1970. Trots att Mike inte tycker att det är särskilt viktigt går han med på att gifta sig med Susan för hennes skull. Det blir ett bröllop med alla släktingar inblandade och med många trassliga äktenskapsproblem att reda ut på olika håll. Regi: Cy Howard.
21.40 Ragtime: Program om Scott Joplin, den amerikanske färgade ragtimepianisten som för sjuttio år sedan skrev den melodi, The Entertainer, som idag har gjort honom världsberömd genom filmen Blåsningen. Jim Massengale berättar om Scott Joplin och spelar flera av hans bästa rags.
22.45 TV-nytt och väder.
22.50—23.15 Lördagsfarsen: Phyllis. 4. Svärmormors besvär.

TV Söndag

SÖNDAG 5 DECEMBER

TELEVISION 1

8.30—9.00 Por favor 2.
10.15 Jordbruk 76. Mjölkproduktion sommartid.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga probram:
10.45 Itsenäisyyspäivän konsertti.
Inför självständighetsdagen — konsert i Gamlakarlaeby.
Sång av sopranen Merja Wirkala, Per-Henrik Nordgrens nyskrivna "Porträtt av en spelman", samt musik av Sibelius med Anja Ignatius som violinsolist. Ylermi Poijärvi dirigerar Gamlakarleby ork.
11.45—12.45 Invandrarnytt. Nyheter på finska.
12.15 Nyheter på serbo-kroatiska.
12.45 Nyheter på turkiska.
13.15—13.45 Nyheter på grekiska.
14.45 Edward VII — kung av England. 10. År av väntan. Repris.
15.40 Utvecklingsstörda berättar. Utan många ord. Repris.
16.00—17.00 Familjescener. 3. Tisdag kväll hos Yvonne och Rolf och deras barn.
17.15 Julkalendern. Textad repris.
17.30 Amsterdam. En personlig, impressionistisk film — poeter, sångare, dansare och vanliga människor berättar om Amsterdam, ungdomens centrum i världen.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Musik på logen. En riktig logdans i den jämtländska glesbygden. En film av Ralph M. Evers.
Repris från 19.3 74.
18.15 Naturrutan. Fiskevård och forskning kring röding är huvudtemat i höstens sista sändning från naturredaktionen i Sundvall med bl a undervattensbilder på lekande röding. Presentationen av olika jakthundsraser fortsätter.
18.45 Julkalendern med Teskedsgumman, Drutten och Krokodilen.
19.00 Musikfrågan — kontrapunkt. Tre länder tävlar i musikkunskap under ledning av Sten Broman. Idag: Sverige—Norge. Domare: Robert Naur, Danmark. Malmö.
20.00 Kortfilm idag. Bo Bjelfvenstam presenterar några aktuella kortfilmer. "En dag till" av den jugoslaviske filmaren Vlatko Gilio skildrar gamla människor i ett gyttjebad som desperat klamrar sig fast vid det lilla liv de ännu besitter. "Ugglan", en annan jogoslavisk film berättar om fåglar som sluter sig samman och jagar iväg en uggla som äter deras ungar.
Två animerade filmer från DDR visas, "Kapitalet" och "Myror i huvudet", den senare om djur som inte vill bli uppätna av rovdjuren utan gör uppror.
En polsk film "Skutbana" om en säregen form för häcklöpning och till slut en tjeckisk film "Nonsens" om en pojke som får sina drömmar exploaterade och därför slutar drömma.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Söndagskväll. "Upphunnen av drömmar". Meditation av kommminister Sven Kroon över ett konstverk av Marc Chagall. Malmö.
21.50—22.40 Amerika. 11. Infriade löften — svikna förhoppningar. Amerika på 1920-talet:

TELEVISION 2

10.00—10.20 Privet 1.
15.00—16.35 Mot nya tider. SV. Svensk långfilm från 1939 som skildrar Sveriges historia mellan 1873 och 1905. Vi får träffa bl a Oscar II, Christina Nilsson, August Palm, Hjalmar Branting och Per Albin, som 20 år gammal håller tal i Folkets hus. Regi: Sigurd Wallén.
Medv. Oscar II — Olof Sandborg, Christina Nilsson — Stina Ståhle, August Palm — Arne Lindblad, Hjalmar Branting — Victor Sjöström, Per Albin — Willy Peters.
16.55 Stäm gitarren.
17.00 Spela gitarr med Ulf G. Ahslund.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Barnens bio.
17.50 Människan på cirkus.
18.20 Frihet och rätt. Handlingen utspelar sig i byn Alkeslev i Danmark åren innan kvinnorna fick rösträtt. Rollerna spelas av amatörer.
19.00 Ute. Fritidsmagasinet från Luleå handlar om långfärdsåkning på skridsko, motion för överviktare och något om vinterkläder för barn.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Wodehouse har ordet. 6. Lantlivets obehag.
20.30 Sportspegeln.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Efter ett år i Sverige. I fredags visade TV 2 en film om hur arbetslösa danskar värvades till Domnarvets järnverk i Borlänge. I kvällens film får vi se hur det gått för dem som stannade i Borlänge och också möta några av dem som återvänt till Danmark.
21.35 En dåres försvarstal. Del 3. Textad repris.
22.25—22.30 TV-nytt och väder.

TV Måndag

MANDAG 6 DECEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 15, åk 3.
9.20—9.35 The British Isles, åk 5. 5. Scotland.
9.45—10.05 Ordförrådet 5, åk 1—3.
10.10 Stäm gitarren.
10.15—10.40 Spela gitarr med Ulf G. Ahslund.
Skol-TV:
12.45—13.05 Familjepolitik och familjerätt, åk 1, gymn 2. . . "som andra har det".
16.30 Halvfem: Följ med Mårten på fisketur. Tokigt och roligt. Vad gör folk hela dagarna?
17.00—17.15 Julkalendern. Textad repris.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Hajk. Bengt Alsterlind. Karlstad.
18.30 Sveriges magasin med Julkalendern.
19.30 Det löser sig. En film om kamratskap, ishockey, maktspel om det lilla samhället och den stora industrin, om den lilla drömmen och den stora.
I rollerna: Yngve Roland Hedlund, Gun — Maria Hörnelius, Olle — Lasse Strömstedt, Britt — Bodil Mårtensson, Erik — Fred Gunnarsson, Mona — Viveca Warenfalk, Sune — Roland Jansson, Per — Per Johansson, Materialförvaltaren — Anders Lönnbro, Socialassistenten — Kristina Evers, Arbetsförmedlaren — Göran Nilsson, Fackföreningsordföranden — Bo Hörnelius.
Manus: Kenneth Ahl/Christer Dahl, Bodil Mårtensson, Lasse Strömstedt. Regi: Christer Dahl.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—23.00 Mot väggen. Aktuell debatt från Umeå. Programledare: Siewert Öholm.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Fem myror är fler än fyra elefanter med Magnus, Brasse och Eva.
18.00 Bitte 3.
18.10 Privet 1.
18.30 Familjen Ashton. Del 23: Utflykt till Southport.
David skall komma hem på permission och ändå bestämmer sig Sheila för att åka med Freda och Doris till Southport den lördagen. Hennes behov av att visa sin självständighet får dock oväntade konsekvenser. . .
19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Rikets affärer. Bengt A. Eriksson, Juristhuset. En försvarsadvokat och hans klienter. Mr X, bordellmamman och den för grovt narkotikabrott dömde källarmästaren i Sandhamn, alla anlitar de Bengt A. Eriksson — en av Henning Sjöströms närmaste män i Juristhuset, Stockholm. I programmet som granskar advokatens förhållande till sina klienter ställs bl a frågan: Kan rättvisa köpas för pengar?
20.45 En ny bok. Per Agne Erkelius: Fotografen.
21.00 Familjesecener. 4. Tisdag kväll hos Anne-Marie och Marc och deras barn.
En lite rörig men representativ vardagskväll. I samtalet efter dokumentärfilmen framgår att de gått bättre med arbetsfördelningen och att man har sökt varann lite mer två och två i familjen.
Sänds även i TV 1 12/12 kl. 16.
22.00—22.05 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

TISDAG 7 DECEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.50 Matinéteater. Fader min av Peter Ronild. Danskt TV-spel.
10.00—10.10 Switch on 15, åk 1—3.
10.15—10.35 Ordförrådet 5, åk 1—3.
12.45—13.05 Vår kommun, åk 6.
13.10—13.40 Idéhistoria, åk 3, gymn. 2. Om döden — attityder och tradition.
16.30 Halvfem: Tokiga tisda'n. Textat.
17.00—17.15 Julkalendern. Textad repris.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Av schack blir man matt. Ungdomar i Vara och Arboga berättar om sitt stora fritidsintresse schack. Karlstad.
18.30 Sveriges magasin med Julkalendern.
19.30 Med andra ögon. 6. Det gamla mönstret.
Fortfarande finns det stora öar i Söderhavet som är så svårtillgängliga att bara några få utomstående har träffat människorna som lever där. En sådan ö — Malakula — ligger bland Nya Hebriderna.
20.20 Karel Gott show. Den tjeckiske sångaren Karel Gott sjunger några melodier ur sin repertoar tillsammans med sin landsmaninna Nada Urbankova och Urzula Scipinska från Polen.
20.50 Hjärtliga hälsningar från Budapest. Var det verkligen roligare förr?
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—23.05 Karl May. Västtysk långfilm från 1974. Del 1.
Den kände tyske äventyrsförfattaren Karl May (1848—1912) upplevde en stormig ungdom, gränslös popularitet under sin medelålder och utsattes för allehanda personliga angrepp på sin ålderdom. Om denne person, vars liv var lika mycket saga och dikt som verklighet, och som under sin livstid åstadkom hundratals berättelser från jordens alla hörn och skapade hjältar som Old Shatterhand, Winnetou och Kara Ben Nemsi, har regissören Hans Jürgen Syberberg gjort en tre timmar lång episk film.
I rollerna: Helmut Käutner, Kristina Söderbaum, Kathe Gold, Attila Hörbiger, Willy Trenk-Trebitsch, Mady Rahl m fl.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30—18.00 Fem myror är fler än fyra elefanter med Magnus, Brasse och Eva.
18.20 Den första familjen. 12. Henry Adams, historiker.
Året är 1870. Såren efter inbördeskriget börjar läkas. Livet i Amerika återgår sakta till det normala igen. Och det är inte längre idealisterna, de stora riksbyggarna som håller i rodret, utan vardagspolitiker som kan fullfölja pionjärernas visioner.
19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Herrskap och tjänstefolk. 14. "Adelskap förpliktar."
Richard Stockbridge, markisen som hjälpte Georgina vid rättegången då hon kunde blivit dömd för vållande av dödsolycka, börjar bjuda ut henne och de blir förälskade i varandra. De bestämmer sig efter ett tag för att de vill gifta sig.
20.55 ca Anslagstavlan.
21.00 "Trots allt är vi vanliga människor". En TV-serie i tre delar om människor på arbetsmarknadsutbildning. Andra delen: Vi och dom. Det här är berättelsen om Ulf, Ann, Bertil och deras kamrater en vanlig dag på AMU-centret i Sundsvall. Ann ska snart sluta och är lovad arbete som svetsare på en tung verkstadsindustri. Hon är huvudskyddsombud på skolan och har svårt att hitta någon efterträdare. Manus och bearbetning: Frank Arnoldsson och Ola Vading.
Medv. Ann Jönsson (elev), Ulf Rahm (elev), Bertil Hägg (elev), Gustav Engelfeldt (elev), Mats Åberg (elev), Hilding Andersson (rektor) m fl. Sänds även 11.12 kl. 14.25.
21.30 Kvällsöppet. Pelle Bergendahl. Göteborg.
22.15—22.20 TV-nytt och väder.